

Kollarits József és fia
„YPSILANTIHOZ“
 címzett legelő

vászonruha gyári raktárban
 váci-utcában Pesten,

kapathók a legolcsóbb árákon s legnagyobb választékban
 mindennemű kész fehérneműk férfiak, hölgyek és
 gyermekek számára.

Férfi-íngék, rumburgi, hollandi vagy írlandi vászomból 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.
 Ball íngék férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himerezettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig.
 Színes férfi-íngék, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
 Férfi-íngék fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
 Férfi-gatyák vászomból, magyar, félmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.
 Férfi-kraglik, kézelők, nyakkötők, kapczák és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
 Női íngék vászomból egyszerűen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himerezettek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., jobban himerezettek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legújabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft.
 Női haló-corsek 1 ft. 85 kr., 2 ft. 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig.
 Női váll-fűzők francia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
 Női alszoknyák és nadrágok perkaillból, chiffonból, schnürl és piquetbarchet, éjjeli és negligé-főkötők, kapczák czérnából, pamut, gypot és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
 Ftu íngék vászomból, madapolanból és színesek is a legújanyosabb árákon, ugyazintén gatyák és kapczák.
 Leányka-íngék kivarrva vagy egyszerűen, corsettek, nadrágok és kapczák.
 A legnagyobb választékban bellett alsó-íngék és nadrágok urak és hölgyek számára, ugyazintén mindennemű téli szükségletek, legújabb flannel-íngék és shawlok.
 Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s írlandi vászomból, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig.
 Creas-vászon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig.
 Török-kendő-kendők tucuzját 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.
 Asztalkendők tucuzját 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig.
 Színes canefas ágyneműknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig.
 Asztalkendők és készletek damasztból 6, 12, 18 és 23 személy számára.
 Fűzőnyók a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.
 Asztal- és ágyterítők, kávé-abroszok és szervettek.
 Menyasszonyi-hozomány-kiállítások 200 frttól 2000 forintig, kész fehérneműkben és vászonruháknak a legnagyobb választékban kaphatók. Kimerítő árjegyzékeket kívánatra bérmentesen megküldjük.
 Levélbeli megkeresésekre még az nap, melyen megkapjuk, expedialjuk, és csomagolási díjt nem számítunk.

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált
tized-mérlegek,
 négyzögletűek (8 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	3	5	10	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	18	21	25	35	45	55	70	80	90	100	110	forint.

Sulygyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Horderó:	1	2	4	10	20	30	40	50	60	70	80	font.
Ára:	5	6	7.50	12	15	18	20	22	25	27.50	30	forint.

Barom-mérleg vas-korlátú és sulyokkal (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	15	20	25	30	40	50	mássa.
Ára:	150	170	200	230	300	350	forint.

Hid-mérlegek (10 évi jótállás mellett).

Horderó:	50	60	70	80	100	120	150	200	300	500	mássa.
Ára:	350	400	450	500	550	600	650	750	900	1200	forint.

Továbbá minden más mérleg és sulyok. Megrendelések, a pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett azonnal fogantositatnak: 1202 (7-50)

Bugányi L. és társa,
mérleg- és suly-gyárosok Bécsben.

Raktár: Städt, Singerstrasse 10-dik szám.
 Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

Biztos nyeremény.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felfizetés nélkül egy darab részvényjegyek egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,
 melylyel
 220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.
 nyereményre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 huzás leend, melyben minden sorsjegy feltétlenül ki fog huzatni.

Politzer Zsigmond és társa
 bankháza Pesten, fürdő-utca 1-ső sz. alatt.

Vidéki megrendelések azonnal fogantositatnak. 1196 (9-25)

Huile balsamique (balsamos-olaj),
 jónak tapasztalt s a legnagyobb tekintélyek által számtalan bizonyítványokkal igazolt szer a fülfeleg-rákfene ellen, vadász és vizslakutyáknál.
 1 üveg ára 2 ft. 25 kr. a. é.

Life preservers, Pills for dogs. (kutya-lapdacok.)
 Egy hírneves angol állatorvos által 30 éven át használt kutya-lapdacok nemcsak előmozdítják a fül-rákfene gyorsabb gyógyulását, hanem megóvják, a kutyákat minden másegyéb betegségtől, u. m. nehézkór, vidatáncz, közszerény-rüh-től, az eb-düh ellen pedig a legnagyobb sikerrel használható. 1185 (4-6)

Egy skatulya ára 1 ft. 10 kr.

Bérmentes levelek által megrendelhető: Bittner Gyula gyszerésznél Glogniczban.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG
 és
POLITIKAI UJDONSÁGOK
 1872. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővitve.)

Előfizetési föltételek:
 postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:
 Egész évre (január—december) 10 ft. — kr.
 Félévre (január—június) 5 „ — „

Csupán Vasárnapi Ujság:
 Egész évre (január—december) 6 ft. — kr.
 Félévre (január—június) 3 „ — „

Csupán Politikai Ujdonságok:
 Egész évre (január—december) 5 ft. — kr.
 Félévre (január—június) 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legcélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítéssel csak egy 5 kros bélyeg kívántatik.

Uj kedvezmény!
 A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő“ című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes régényeket tartalmaz, egész évre 6 ft. helyett 4 ftért, félévre 3 ft. helyett 2 ftért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.
 (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt)

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyzer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Marczibányi Antal.
 (1793—1872.)

Az akadémia palotáján a közelebbi napokban lengett gyász-lobogó ezuttal a tudományok nem egy fölkezt bajnokát, hanem egy nagylelkű pártolóját jelentette a nemzet új halottjával. Az utóbbiaknak nem vagyunk nagyobb bővében, mint az előbbieknél, s nem kisebb mértékben érdemlik tiszteletünket, s hogy kegyelettel és hálával álljunk meg ravataluk fölött és pillantunk vissza életükre.

Csókai és puchói Marczibányi Antal, cs. kir. kamarás, Trencsénmegye egykori főispánja, egy régi gazdag magyar család utolsó férfi-sarja az, kit az akadémia igazgató tanácsstagjai közül január 13-án a halál kidöntött.

A Marczibányi család, mely férfi-ágon most halt ki, egyike volt az ország leggazdagabb nemesi családjainak, s miután hajdan a harcmezőkön és a közszolgalatban jeleskedtek tagjai, utóbb nemzedékeken át a jótékonyaság magas jellemvonásával tűndököltek, miről számtalan jótékony, közhasznú és tudományos czélu alapítvány maradó tanúságot tesz. Legnevezetesebb amazok közta közönségesen csak „Marczibányi-alapítvány“ névalatt ismeretes amaz intézmény, melyet 1815-ben, Marczibányi István (a most elhunyt Antal nagybátyja) hagyományából s kifejezette végakarata szerint, testvéröccsége M. Imre tett, 70,000 forinttal, azt Pestmegye kezelésére bizva, általa részletesen kijelölt czélokra. Ennek kamataiból nyer 400 frtot a váci siketnéma-intézet; 480-at a pesti rókus- és budai irgalmas kórházak szegény betegek ápolására stb., továbbá 500 frtot a nemzeti muzeum, s ugyanannyit tűzött ki két irodalmi jutalomra, egyet a nemzeti nyelv, másikat a tudományok mivelése köréből; ily jutalmak voltak azok, melyek egy m. nemz. színház, majd egy m. tud. akadémia alapítása s szervezése módjainak,

MARCIIBÁNYI ANTAL.

pet; agg korának egyetlen örömét a művészet és tudomány pártolásában s a szenvedők nyomorának enyhítésében találta.

A mult század utolsó tizedében, 1793. máj. 28-án született Puchón, családja egyik ősi fészken, Trencsénmegyében. Bár nagy méltó helyet vívott ki magának, midőn 1847-ki konzervatív mozgalom alkalmával Pesten a szabadelvűség ellen szövetségzött 400 előkelő magyar családdal szemben, az ellenzék tagjain kívül ő volt az egyedüli aki e szövetségben és annak irányára ellenfól

szólt, kikelt, — és egyedül különvált valamennyi rangtársától. A főispáni tisztségben 1848-ban a magyar kormány által is megerősített, s az 1849-diki események befejeztéig viselte a méltóságot.

Az ezután következő gyászos időben Marczibányi is sokat szenvedett hazaszere-tete miatt. Hosszu ideig Pozsonyban volt internálva és csak tetemes bírság (50,000 frt) lefizetése után bocsátott szabadon czimei- és rangjától megfosztva. Nemzeti életünk pangása idejében ő is visszavonult, s azóta nem is szerepelt a politikai téren, és csak a jótékony adakozások lajstromain fordul meg neve a nyilvánosság előtt.

Magán jótéteményeinél sokkal fontosab-bak még közéletokra tett jótékony alapítványai és adományai. Nem volt alkalom, melyben valamely szentügy a hazafisághoz fordult, vagy a hol a hazafiság valamit te-hetett, hogy az áldozók első soraiban Marczibányi Antal nevét is ne találjuk. Az akadémia megalakulásakor annak alapítói közé nevezetes adománnyal lépett. A nemzeti színház alapítókéjét hasonlóval gyara-pította. A tudomány, irodalom és művészet minden ága, nemcsak anyagi pártolásának, hanem meleg részvételének s fogyhatlan ér-deklődésének is tárgya volt. A nemzeti színház egyik páholyában csaknem minden este lehetett látni a galamb ősz aggot, a mint élénk figyelmével csungott az előadá-son; s utolsó időben, mikor már a néhány lépést sem bírta meg, hordszéken vitette magát páholya ajtajáig. A nemzeti nyelv hő szeretete volt életének egyik legnemesb s egyszersmind legállandóbb szenvedélye. Mikor főuraink elfordultak a haza nyelvével, ő nemcsak hű maradt ahhoz, hanem gán-csoltta s ostromolta a hűtleneket. Könyv-tárában a nemzeti irodalom egy értékes könyve sem hiányzott, s ő nem csak gyűjtötte nagy uri passióból, hanem olvasta s élvezte is írójukat. Egyszóval a legnemesebb ty-pusu magyar emberek egyike volt, kiket a halál soha sem vihet elég későn el közöl-ünk, ily alakokban amugy is oly igen meg-fogyatkozott sorainkból.

Az akadémia igazgató tanácsa 1863. jan. 14-kén hívta őt meg kebelébe, mit annyival méltóbban tehetett, mert a Marczibányi-jutalmak elítélésénél (melyekről főlebb em-lékeztünk) különben is alapszabályilag jo-gositva volt részt venni a család legidősb (s most már egyetlen) tagja.

A halál, magas életkorával járó végel-gyöngülés következtében érte el, e hó 13-án. Végrendelete, mint hírlik, — mert mid-őn e sorokat írjuk, még nem jött nyilván-osságra — valószínűleg ismét tetemesb adományokat fog köz- és jótékony czélokra juttatni. Életében, halálában egyenlő akart maradni magához. Ő is azokhoz tartozott, a kikre Eötvös szép sorai illeek:

„Mely a hazáért élt: a hű kebel
Földjét termékenyítve hamvad el;
És szelleme a sír körül marad,
Tettekre intve az utódokat.“

—á—r—

Levél K... Á... hoz.

Nikolsburg, 1871. Augusztus...

Egy hosszú évi távollét után,
Emlékszel-e még néha-néha rám?
Kertekben ülve, árnyas fák alatt,
Száll-e felém egy röpke gondolat?

Föl-fölkeres-e ábrándos szemed?
Vagy elfeledtél végkép engemet?
Mint a madár, ha más hazába szállt,
Felejté a pusztán maradt hátrát.

Igaz, azóta sok megváltozott,
Mióta sorsom téled elhozott.
Közénk a mult erős falként tolt,
S mindenre, lassan, feledés borult.

Feltarthatatlan rohan az idő,
Nyomában dűntek egy nagy temető;
Boldog, kinek e temető felett
Új virágok hirdetik a jelent.

Felettem is a gyors idő rohan,
S a mult sok öröme feledve van;
De a széthullott szép rózsák helyén
Csak sebző töviset talállok én.

Midőn átléptem a határokat,
Boldogságom örökre elmaradt.
Csak bűm maradt meg, — attól a jelen
Oly szomorú, olyan örömtelen.

Sokszor kérdém a vándor madarat,
A szálló felhőt, a nap sugarát;
Mi hirt hoznak hazám szent földiről,
S rólad, ha jártak ablakod körül?

De nem vehetem egynek is szavát,
Mind szótlánul és némán szállt tovább;
Reménysugár nem szállt szívem fölé
És minden nap csak bűmet növelé.

Nap napra jött; egy hosszú év telék;
Majd hírek jöttek — ah de feketék,
Hogy hallatokra fölsírt a kebel
És lelkemet új bánat fogta el.

Mért tűnt el, ah, a kétes képzetel:
Melyben téged boldognak hittelek?
Mert jött a hír — s kellett megtudnom, ah,
Hogy téged is a sors földig nyoma.

Nem volt elég még önön bánatom?
Most a tiednek is ónsulya nyom!
A magamét könnyen viseltem én,
De a csapás így kétszeres kemény.

De ne epezd hiába lelkeidet,
A multon változtatni nem lehet.
S ha sülyedünk az élet tengerén,
Csak tartson fel a bízlet remény.

A tél után tavasz derül megint,
Mely friss virágot völgy- s tetőre hint;
Virágos lesz maga a temető;
Sebedet bégyógyítja az idő.

Isten veled! bezárom levelem;
Tálalkozunk talán még idelelenn!
Legyen vigasztalód e gondolat,
Kertekben ülve, árnyas fák alatt!

Zsibói Algya Miklós.

Az Országgyűlési Ifjú Egyesület és Casino apologiaja.

(Vége.)

Az eddig mondottakból, miknek valóságát számtalan tanukkal be tudom bizonyítani, nyilván kitetszik, miképen az Egyesület körében a szó legszoros értelmében alkotmányos szellem uralkodott legyen. Azonban, valamint az országban minden felsőbb helyről kért engedelem nélkül csupán természeti és nemzeti jognál fogva fennálló Casinók tagjai különféle politikai elvekkal bírnak: így valánk mi is a hasonlólag természeti s nemzeti jognál fogva felállított Egyesület és Casino tagjai. De ezt vizsgálni csak a teremtőnek van joga. Sőt ha valamelyik társaságban tudatnak is lenni ferde gondolkozásu vagy épen tisztátalan szándéku tagok: melyik törvény fogja azért az egész társaságot kár-hoztatni?

A mondottakból az is világos, miképen az Egyesület, utóbb Casino, nem volt s nem is lehetett „anarchicorum principiorum propaganda societas“, „mint az a Királyi-tábla ítéletében mondatik; vagy, ha csakugyan az volt, és tagjai, mint az ítéletben és actionalis levélben olvasható, „in eversionem totius constitutionis et salutem Coronae ac Regiae Maiestatis“ összeesküdtek: miért nem vont mindjárt akkor kérdésre a kir. fiscus? Hiszen az országgyűlés alatt állott fel ez a társaság és az országgyűlés alatt

végkép el is oszlott. A munkálkodás pedig nyilvános vala, megvolt a „gravis suspicio“ is, minek következtében némely kir. tábla-bírók juratusaikat, engem s több társainkat atyáink, fennsőbb helyről érkezett intés után, kényszeríték a kilépésre. És mégis az országgyűlés alatt nyilván senki sem bántott, s azt is csak hirtől s nem hitelesen értettük meg, hogy egy kegyelmes kir. rendelésben az Egyesületnek tagjai előtt minden királyi hivatalok örökre elzárattatni parancsolta. Az országgyűlés után pedig csak két tag, u. m. Lovassy László az Egyesületből, Tormágy János a Casinóból fogott és állít-tatott törvény elébe, mert Lovassy Ferencz tag soha sem volt, Lapsánszky pedig árulónk vala, s ebben, a közvéleménnyel, mindaddig meggyőződve leszek, míg ezen pör nyilvánítása által az ellenkező hitre nem téríttem. És akkor én tőle s minde-nyektől, a kik iránt e miatt balvéleményt táplálék, törődött szívvel fogok az egész haza előtt bocsánatot kérni. A fönt nevezett két tagon kívül pedig többen valának, a kik az Egyesületben nevezetes szerepeket játszottak, s különösen Pulszky Ferencz és Asztalos Pál voltak, a kik az Egyesület létrehozásában legmunkásabb részt vönek. Hogy pedig én is ugy jegyeztem meg, mint egyik nevezetes tag: nemcsak Méltóság-gódtól vala szerencsém hallani, de, a többek közt a mult év szept. havában nm. b. Eöt-vös Ignác tárnok urnál való udvarlásom alkalmával ő excellenciája épen ez okból szeliden megpirongatott s kegyesen kinyi-latkozta, miképen én egyenesen csak ő excellenciájának köszönhetem, hogy na-gyobb szerencsétlenség nem ért, s én ezen valóban nagy kegyességet alázatosan meg is köszöntem, a mire csak oly országban van szüksége a büntetlenek, a honnan min-den igazság számüzetett.

En ezen egész ügyben azt látom legna-gyobb sérelemnek, hogy tán 80-ra is felme-gyen száma azon ifjaknak, a kik koronként az Egyesület és Casino tagjai voltak: mégis ebből is, abból is csak egy tag állítaték bi-rói szék elébe; mert ha mindnyájan kérdőre vonattatánk: ugy bizonyosan fényre fogott volna derülni ártatlanságunk és czélunk tisztasága.

Következik politikai hitvallásom.

Lovassy László, az Egyesületnek egyik elfogott és megítelt tagja, mint a Királyi-tábla ítéletéből kitetszik, magát republiká-nusnak nyilvánítja.

En meg vagyok győződve affelől, hogy csupán elvért senkit sem lehet igazságosan büntetni. Nincs is erre törvény egész Corpus Jurisunkban; példát sem lehet felhozni, hogy Magyarországból valaha valaki azért, mivel magát republikánusnak vallá, meg-büntettetett volna. Mert a mi a Királyi-tábla ítéletében mondatik: „Latisque in compluribus analogis casibus usque annum 1811 sententiis“ —, az épen ide nem alkal-mazható. Azok ugyanis revolutionalis ese-tek voltak, tettel vagy tevő szándékkal összekötve: Egyesületünk pedig épen a zen-dülésre oly hajlandó, csapongó és tévelygő elméknek kívánt biztos irányt szabni, és hogy czélt nem ért, annak csak az üldözés volt oka, a mi fensőbb helyről vette szár-mazását; sőt ha csak hevesb kifejezések tör-téntek is körünkben, azt is bizonyosan az üldözés sajtolá ki belőlünk az elkekeredés óráiban.

Azonban bátor ezen meggyőződésben legyek: mindazáltal Méltóságod felhívására egész készséggel jelentem s egyszersmind fejtem ki, miképen én Egyesületünknek, mint megjegyeztetve vagyok, egyik nevezetes tagja, nem republikánus, hanem volt-

társaim nagyobb részével constitutionalis vagyok.

En és Lovassy László, testi-lelki barátok, még tanuló korunkban kötének barát-ságot, s már akkoron mindketten társaink közt Egyesület felállításában fáradozánk, én Váradon, ő Debreczenben; de minthogy ennek egy nemesebb czélú tűzünk ki, különö-sen én a magyar literatúrát, társaink pedig csak a lakmározó s ivó társaságot szerették volna: szándékunk nem sikerülhetett. Ek-koron, midőn t. i. én még az embereket vagy tiszta angyaloknak, vagy tökéletes ördögöknek képzeltem, mindketten republi-kánusok valánk, de, mint fejletlen ifjak, minden elv nélkül. En ugyanis négy évig levél nevendékpap, s a sz. irásban és egy-házi törtérelben lelkesen levén előadva a ker. egyház respublikája annak első zsen-géjében, midőn t. i. ott a „communio bono-rum“ divatozott: e bájos kép ragadt el engem s kiléptem után is fogva tartott, míg ismerni kezdem a világot. Lovassy lángelméje- és fellengző képzetétől továbbá is hagyá magát ragadtatni: én ellenben, ki-nek több tapasztalási alkalom is jutott, ko-molyabban kezdek az életbe tekinteni, nagy figyelemmel vizsgálván az emberi termé-szetet és nemzetek sorsát; s így tapasztalás, olvasás, igen sok és mély gondolkodás és fejtörés által tisztán felfogám, miké a res-publika csak csupa bölcsék vagy épen an-gyalok között lehet állandó, a kik el nem bukhatnak, s kikben az önség hatalma erőt nem vehet. — En ugyan respublikai életre képesnek érzém magamat; de ha Magyaror-szágnak mind a tíz millió népet magam-má teremthetném is: még sem volnék biztos a maradék el nem fajulásáról. Egy kis sanyaru tartományban, a hol a föld szigorúsága s melynek a kereskedésre alkalmatlan helye-zete miatt a polgárok kénytelenek minden iparokat élelmök szerzésére fordítani, s így a köz fényűzés, mi által a nép demoralisá-tatik, lábra nem kaphat, egy ilyen gyenge, sanyaru tartományban még képzelhetek sok ideig fenálló respublikát, ha másfelől szom-szédei részéről is biztosítást nyerhet. De valamint a görög és római respublikának, miután a hatalom és gazdagság tetőpontját elérték, össze kellett omlaniok: ugy az észak-amerikai is, ha egyszer nagyon megnépe-sedvén, a gazdagok és szegények között fel-bomlik a suly-egyen, s azok a fényűzés ár-jában elmerülvén, erkölcsileg megromlanak, ezeket pedig a szükség kényszerítendi a vesztegetéseknek hódolni, erősen hiszem, hogy chimaera alakot veend magára, s ezen hitemben még jobban megerősödém, midőn legközelebb nem kis borzadással olvasám, miké az utolsó congressusban, nagy többség határozatánál fogva, a rabszolgák még a folyamodhatási jogtól is megfosztottak.

Hazám a földnek legtermékenyebb s ke-reskedésre nézve igen kedvező helyzetű tartományai közé tartozik, következésképpen meggazdagulás itt lehetségesebb, mint akár-hol másutt, s így a néppuhító fényűzés is, mire a magyar nemzet különben is, ázsiai karakterénél fogva, igen is hajlandó. De meg az éghajlat, a nemzet karaktere, a sok falazat, mely az egész népséget osztályozza s osztályok közt egy gyűlölséget örökített, a még több nemzet-csoport, mely egymás iránt természeti antipathiával viseltetik, a megrögzött és természetétől vált százados előítéletek, az a legyőzhetetlen chinai indo-lentia, mely a nemzetnek még miveltőbb osztályait is lánálzólvá tartja, előttem oly képzelhetetlenné teszik nálunk a republi-kát, mint a circuli quadratura. Sőt, ha szá-zadok mulva nagy fúradalommal oda lehetne is e népséget nevelni: a könnyen meggaz-

dagulás következménye csakhamar tönkre fogná juttatni.

Egyébiránt is a sors végzésén meg-nyugszom; alkotmányunkkal ugy, a mint az törvénykönyvünkben áll, megelégszem, s a hol ez hiányos és javítást kíván, ha egykor a nemzet kifejlend, bizonyára meg is fog történni. Addig pedig minden alkot-mány, minden törvény csak hiábavalóság, sőt gyakran a legborzasztóbb vétkek pa-lástja. Hiszen megmondják már a régiek: Corruptissima republica, plurimae leges. Jelenleg sem a kormány, sem a nemzet ré-széről nem tartatnak meg a törvények és sok esetekben nem is tartathatnak meg. In-nen a kölesönös szemrehányások, boszont-gatások és bizodalmatlanság. De azon élénk forrongás, mit ezek fejtenek ki, a nemzetnek fejlődő korára mutat. És ha valamely erő-szakos eset nem szövdök ezen nemzet kor-szaki jeleneibe, minthogy saltus in natura non datur, az idő lassan bizonyára elhozza a tökéletes kifejlés korát, s akkor a nem-zeti erő leszen az alkotmány, az erkölcsi-ség, a polgári törvény, akár írva legyen, akár nem.

Valamint pedig hazámat igazán szere-tem: ugy felséges fejedelmet tisztelem és szentséges személyét sérthetetlennek elis-merem és nyilvánítom. Törvényeink ugyanis eléggé gondoskodtak arról, hogy ő Felsége képes se legyen sértést követni és sérthe-tővé lenni, midőn az 1588: 9, az 1613: 25, az 1659: 14, s más cikelyekben azt rendelték, hogy a király bizonyos számú ta-nácsnokokat tartson oldala mellett; az 1507: 5. cikkelyben pedig: Rex autem omnia negotia regnum hoc tangencia cum consi-liariis agit, et siquid sine consensu horum egerit, nullius sint vigoris atque firmitatis; és Ulászló VI. Decr. 7. cz. Consiliiarius si consilio contra libertates regni egit, Dietae ac deferatur et puniatur. Ezen törvények ő Felsége sze-mélyének sérthetlenségét tökéletesen ki-merítik, s minden sérelmet, mely alkotmá-nyunkon tetetik, egyenesen a tanácsnokok-nak tulajdonítanak, a kiknek összesége teszi a kormányt. Sőt ha a fejedelem részéről csakugyan történnék valamely hiány: I. Mátyás V. Decr. 8. cz. szerint a nádornak kötelességeül tetetik azt kipótolni. Miután tehát ezek így vannak: én ő Felsége szemé-lyét szentnek tartom, és ama hűségéről oly híres Gara Miklós nádor szavaival azt nyil-vánítom, hogy ha a magyar szent korona barom fejére tétetnék, azelőtt is térdet-fejet hajtok. En valóban meg is vagyok győ-ződve, hogy ő Felsége pontosan meg kívánja tartani alkotmányunkat, és hogy kormánya által is megtartassék, azt a nemzet, ha egy-szer majd kifejlend, minden revolutió s minden vérontás nélkül csupán egy hatal-mas felkiáltással, ki fogja magának vivni; és akkor a magyar királyi széket nem egy-pár százezer szurony és ágyu, hanem a két-annyrá s többre is szaporodott lelkes ma-gyar nép fogja biztosítani; de a mely sze-rencse és dicsőség egy messze jövőendő kornak jutott s én azt béketűrőssel várom. Am egyszersmind csekély erőmhöz képest, a mennyire t. i. a kor és körülmények en-gedik, lassanként és kiszámolólag igyekszem javítani s picziny körömben minden tehet-séget a nemzet szellemi és erkölcsi kifej-tésére fordítani.

Ezekből láthatja Méltóságod, miképen én alkotmányos szellemben szabadelvű va-dulok. Büszkének érzem magam magyar nemesnek mondhatni, mi nekem jogot ad a törvényhozásba folyhatnom; s mivel igazán szeretem hazámat: annak idejében tettel kívánom bebizonyítani hazafiságomat.

De bár hideg vérrrel soha sem fogom néz-

hetni, ha a kormány részéről fog tétetni sé-relem nemzeti jogainkon: azonban az orvo-solni való nyavalyát másutt látom. Magában a haza kebelében pezsegnek az örlő férgek, melyek az ő lassu sorvadását okozzák. Az első hatóságtól kezdve le az utolsó communi-tásig, sőt még lejjebb a legkisebb falusi elől-járásságig mindentű befészkelte magát a magistratusi olygarchia. Ez nyomja legsu-lyosabban a nemzetet és népet egyiránt; ez tapodja lábaival legszertebb természeti és politikai jogainkat; ez gyakorol rajtunk legvadabb önkényt és zsarnokságot. Ime, ha tisztújításokon választói jogommal sza-badon élek: személy- s vagyonbeli bátor-ságom vesélyeztetik; ha perem van: bírá-imtól drága pénzen kell az igazságot meg-vásárlanom, mit ha a másik peres fél ellen nem bírok, vagonom, ha bírám álnokságát fényre hozom, személybeli bátoraságom vesz-tettem el. Közgyűléseink a szólási sza-badságot a kormány ellen ki tudjuk vivni: magistratusunk borzasztó és égbekiáltó tettei ellen ha nyilván és szabadon szólni merészeltünk, még maradékaink is érezni fogják sulyát. Itt a gyökeres rossz; itt javi-tani, itt mozdítani meg egy követ: feláldoz-tatással is erős, eltökélt szándékom.

Másfelől, kormány és hatóságok, földes-urak és papok egyiránt nyomják és terhelik a föld népet: s mégis ugyanez okból mind-ezen osztályok egymásnak kölesönös szem-rehányásokat tesznek, mindegyik azt vitat-ván, hogy nyomását kevésbé érzi a nép, mint a többiét. En ugy tartom, hogy mind a föld népe pendülnek; s hiszem, hogy ha a föld népe mindennemű terhektől felszabadít-atnák is: mindennemű tudna inségéből kiha-tolni; mert, mint vélem, az igazságtalanság teszi azt, hogy a magyarországi jobbágy oly nehezen viseli terheit s inségben és szükségben kénytelen nyomorogni. Ekkor a kormány és hatóságok, földesurak és pa-pok általánvéve vagy épen semmi, vagy csak igen csekély gondot fordítanak az ipar kifejtésére. És ez a második ut, a melyen kis körömben, parányi tehetségemhez ké-pest, serkentéssel és példaadással kívánok a nemzeti jólét kifejtésében részt venni.

Ime, Méltóságos Uram, ezen iratba ön-tém én nyilván szívemet és lelkeket. Most már nyugodt lélekismerettel fogom hallani az ítéletet, s legyen az bármilyen, szívem vigasztalódni fog, mert Méltóságodban találtam azon kegyes jó uramra, a ki béke-tűrőssel meghallgatott.

Engedje meg most Méltóságod, hogy magamat kegyességébe és pártfogásába ajánljam. A Milgós Főispán Urnak, Bécs, május 6-dikán, 1837. Alázatos szolgálója, b. K. B.

Eddig a nevezetes Emlékirat.

Szerzője, mint látszik, csak „b. K. B.“ betűk-vel van alájegyezve, nem mintha az író titkolni akarta volna nevét, a mit annak irányában, a ki-hez intézte levelét, nem is tehetett, hanem mivel a másolók, mert az ily iratokat az időben csak kéz alatt lehet terjeszteni s terjesztették is, jónak látták, hogy bizonyos kellemetlen fürkészéseknek az írók ki ne tegyék, csak így siglakkal jelölni meg azt.

Szerző egyébiránt, értesülésem szerint, beren-csei Kovács Benca, Szatmármegyének már elhalt egyik derék fia volt. Lehet különben, hogy rosszul értesítettem; s az esetben kérem, a kik kétségtelen tudomással bírnak, legyenek szivesek helyreiga-zítani. Ily mű, mint ez, megérdemli, hogy annak szerzője minden kétségen túl megállapíttassék.

Szilágyi István.

Hajdani debreczeni diákok.

A középkori zárdai nevelés egyes vonásai soká fentartották magokat még azután is, hogy a középkor rég letűnt s az új korba hajnalott át. Sőt elvesztették-e érvényüket még ma is, a szabadság s felvilágosultság e XIX. századában? Teljességgel nem.

A közoktatás zárdai jellemének egyik, elismerjük, csak külső de azért nem kevésbé sajátos vonása volt, még a protestáns főiskolákban is, a benn és együtt lakó diákok papias egyenruhája, melyet föl kelle huznia s viselnie különbség nélkül mindeneknek, akár papi, akár világi pályára készült különben. Megvolt e szabályzat Bethlen Gábor nagyenyedi főiskolájában úgy mint Debreczenben, Sárospatakon, úgy mint Marosvásárhelyen, Pápán, mint Udvarhelyen, a szépségei úgy mint az erdélyi szászok iskoláiban. S mindenütt megvolt rajta határozottan a papi jelleg, mely valamennyi diákot a theologiae candidatus vagy éppen a diakonus félig méltóságos, félig nevetség alakjában tüntetett föl.

a mennyiben t. i. a jótételek, hivatalos eljárás, templom-szolgálat s közhelyen megjelenés alkalmával, egyenruha-viselésre szorították. Az egyenruha eredetét nem vagyunk képesek fölvenni feljebb 1624-ik évnél. Ekkor Bethlen Gábor fejedelem meghagyásából Rákóczy György magyar főúr a felsőbb tudományokat hallgató collegiumi ifjúságot a következő egyenruha viselésére kötelezte: bokáig érő kaposos dolmány, ezenfelül zöld tóga, sárga zsinóros oly kihányással, hogy midőn a deák tógáját összefogta, azon egy sas forma látszott, a főn nyestes sinkó (magyar hosszú süveg), felül kinyúló zöld foszlánnyal (lásd az ábrán, melyen a szakáltalan arc azt mutatja, hogy az eredeti ábra már a XVIII. században keletkezett). Hogy ez egyenruha a Bethlen Gábor fejedelem udvari tisztjeinek és cselédjeinek is szokott viselete volt; az emlékezetben hagyott. — II. József császárnak Debreczenben 1770-ik évben járása után, gr. Forgách kir. biztos, barátságos uton reábirta volt az akkori isko'ai előjárásot, ezen egyenruhának — mint egészen közömbös dolognak — mássali fölcserelésére. Így tehát 1774. május 6-kán a 150

dolmány, előbb háromszögű kalappal (lásd az ábrán) majd figaróval rendeltetett egyenruha viseleteül, télen felibe köpeny levén alkalmazható. *) Az 1845-ik évben a papi dolmány (tóga, reve-renda) viselés megszüntetvé, térdig érő fekete Zrinyi-dolmány, sötétzsinui nadrág, mellény, nyakkendő, fekete kalap, sötétzsinui köpeny lett a hivatalos eljárásokban egyenruha, egyébkor más tisztos öltözet viselése is megengedve levén. "

A debreczeni „István-gőzmalom“

(Szücs István „Debreczen történelmé“-ből.)

A mint az 1840-es években Pesten a „József“ hengergőzmalom megalakult oly célból, hogy az elhanyagolt hazai gabona-kereskedésnek a külföldiekkel tartalmasságra és finomságra méltán versenyezhető gyártmányok készítése által sikeres lendület adassék, s a mint e nyereséges vállalatnak híre Debreczenbe eljutott, e most jelzett hengermalom mintájára építendő gőzmalom létesítésének

lom a részvényesek nagy öröme, a város környékének nem csekély hasznára és díszére 1847-ik év végén teljesen elkészült, s 1848-dik évi május havában működését megkezdette. Az új épület főherceg István akkori nádor engedélyezésével István-gőzmalom nevet nyerte.

Az orosz seregeknek Debreczenbe első ízben történt bevonulása alkalmával, ezek által a gőzmalom telken a malom védelmére 4 földhányás (halom) készítették, melyeket ágyutelepekül akartak a muszkák a malom elleni támadás esetére használni. E földhányások most már mint a mult eseménynek néma tanúi, a gőzmalom körül elterülő díszes kert ékesítésére s változatosságának emelésére szolgálnak.

Az 1849-dik évi események után, a részvényesek előbb Rádl József, majd Kálmáncz helyi Gábor elnöke alatt kezdtek gondoskodni a gőzmalom működésének élénkítése felől; egyszersmind a társulat a város által kiosztott földekből, gyártelepe közvetlen szomszédságában 13 hold kiter-

csületesség, szilárd kezelés és számító előrelátás mire nem képes? A jelzett két férfi igazgatóságuk idején 1857—1862., a mellett hogy az üzlet virágzó állapotra jutott, annak régi hitele nemcsak visszacsereztetett, de sőt megszilárdult, s még azonfelül mintegy 174 ezer forint vagyon gyarapodást nyert. Itt kezdődik hosszú sora azon elismeréseknek, melyek London, Páris, Hamburgban tartott világtárlatok körében az István-gőzmalom gyártmányai iránti kitűnőségében nyilvánultak. A gyártmányok kitűntetéseken jó anyag mellett, kiváló érdeme van néhai Bänninger Gottlieb főmolárnak.

Elnökei voltak a társulatnak ez időben dr. Tegze Imre, majd Kiss Lajos, s ennek 1861-ben városi polgármesterré választásával Komlóssy Imre maig is elnök, kinek nem kis részben tulajdonítandó azon részvét, melyet e társulat, ügyeinek jobbrafordulataival, a jótékonyág gyakorlásában folytonosan tanusít. A társulat egyéb tisztviselői közül kiemelendők következő könyvezetők: Ses-

Szabó Lajos nevére szóló jelentékeny alapítványt tett. Ugyancsak 1863-dik inséges évben szép összeget olykép szavazott meg a társulat, hogy abból a temető-tertek rendezésénél alkalmazandó kézi napszámosok fizetessenek.

E most már virágzó intézet, semmi részben nem vonja meg anyagi segélyezését a hazai jótékony ügytől, zászlóvivőként menvén elől, a város emberbaráti, szépséget s közművelődési intézeteinek segélyezésében. E magasztos hivatását folytonosan tartja az intézet, Szepeffy Gusztáv igazgatósága alatt is. Csaknem egy időre esik Pekár Imre gépész-mérnöknek technikai felügyelővé s ügyvezetővé választatása, ki is az újabb kor találmányai által már sok tekintetben tulszárnyalt belsejreketnek átalakítását hozta javaslatba, s ez oly fényes sikerrel fogantatosított, hogy az addigi őrlő képesség meg lön kétszerezve. A közönség számára ugynevezett *simá őrlés* teljesítő s külön épületben külön gépezettel felállított malomszerkezet építése és berendezése szintén Pekár

Debreczeni reform. collegiumi diákok egyenruhája

1624—1774.

1774-ben

1775-ben

1803-ban.

A nagyobb tanulók e formaruhai szabályzata bizonyos mértékben a legújabb ideig fentartotta magát, habár 48 körül csak az atillára és a köcsökalapra szorított is. Régibb időkben, a kor divatja szerint, változott; a nélkül mégis, hogy papias színezetét valaha egészen levetkezte volna.

Szücs István „Debreczen város Történelme“ című nagy munkájában érdekes leírását adja e nagynevű collegium diákjai viselésének, a mint az a mult századokban szabályozva volt s időnként változott. Leírásait hiteles rajzokkal is kíséri, melyekből négyet, a legjellemzőbbeket, csinos másolatokban mi is bemutatunk olvasóinknak, s átveszszük egyszersmind az idézett munka ide vonatkozó részét a 926—7 lapokról.

A megelőző lapokon az iskola fegyelmi rendszabályait ismertetvén, melyek különösen a bennlakásban, élelmzésben vagy a collegium egyéb jótételeiben részeseül rendes diákokat kötelezték, így folytatja:

„A fegyelmi törvények közül a jótételeket kötelező ruhatorvény különös figyelmet érdemel,

évig viselt egyenruha, sokaknak nagy sajnálatára *) akként változtatott meg, hogy a kaposos dolmány meghagyatván, a zöld tógának feketére festése, vagy újból fekete posztóból pilástmódra készítettése, és a sinkó helyett háromszögletes kalap viselése rendeltetett (lásd az ábrán). Az 1775-ik évi nov. 3-án a fekete palást helyett rókatorkos ujas mente hozatott be akként, hogy télen a mente a kaposos hosszú dolmány felibe alkalmaztatott, nyáron pedig a régi kaposos dolmány viseltetett, és felül, esőben köpeny használtatott. A hosszú rókás mente palástul is viseltetett, avagy csupán ily alaku mente, köpeny nélkül. Az 1776-ik évi ápril 17-kén e régi zöld tóga alakjára fekete tóga, a sinkó helyett kalap-viselés rendeltetett. Az 1780-as években a róka-torkos mente újra visszanyerte viselés-jogát, mignem 1803-dik évben ugy a rókás mente, mint a kaposos hosszú dolmány és fekete tóga is eltűntetvén, gombos fekete magyar

*) Közkezen forog Keresztési Józsefnek *Lusus Politicus* című kéziratot latin verszete, melyben a régi zöld tóga s sinkó búcsúnak egymástól és a főiskolától.

eszméje Rádl József helybeli polgár kebelében azonnal megfogamzott. Ő a szükséges adatokat előszerezvén, az előmunkálatokat, s részvénytársulat alakulásához szükséges alapszabályok tervezetét Frank Antal mérnök által elkészítettvén, mindezeket egy számos tagból álló értekezlet elé terjesztette. A kibocsátandó részvényekre tömegesen indulván meg az aláírások, a társulat magát alakulni kívánó, s a malomhoz szükséges telek a városi hatóság által Péterfia kapun kívül eső területen, urijog elismerés fejében évenként egy arany fizetés mellett, a részvényes társulatnak átadott. A közgyűlésben elnökül Poroszlay Frigyes, igazgatóul Rádl József, jegyzőül Tóth Antal választának; s az építés és berendezés vezetésére választmányi tagok jelöltettek. Az építést Köhler Ferdinánd és Vecsey Imre építézek fogantatosították; s a ma-

*) Az egyházi életben csaknem minden népnél hosszú ruha viselt volt divatban, az levén közzélekedés, hogy hosszú ruha méltóságos és tisztességnek, rövid ruha pedig gyermekded léhaságnak s laikus pajzsnak jelvényei volnának.

Az „István-gőzmalom“ Debreczenben.

jedési darab földet vevén meg, azt jávácokkal beültetett, s azon időben felügyelő Redl György közbejöttével a hűtő tavakat, s a muszkák által készített halmokat a kert disztzésére fölhasználtatta. A gőzmalom működését azonban darab ideig nem követte kívánt siker, egyéb itt nem említhető körülmények között azért is, mert a mindenünnen nagy kamatokra fölvert kölcsönpénz használata, s e mellett hitelben tett drága vásárlások, a kezdetben virágzásnak indult intézetet oly szomorú helyzetbe juttatták, hogy az csőd, vagy legjobb esetben fölbomlás szélén állott. Ez be is következett volna, ha a társulat részvényes tagu Csanak Józsefet is nem bírja. Ő a legválságosabb körülmények között késznek nyilatkozott minden meghatározott fizetés nélkül 5 évre fölvállalni az igazgatóságot, a tiszta haszonnak 25%-jót kivén ki jutalmul. A társulat zivizesen beleegyezett.

Csanak Józsefnek és melléje ajánkozó Szabó Lajosnak vállalkozásuk merész volt, mert mint kereskedők, saját hitelüket is kockáztatták. Azonban itt is fényesen bizonyult be, hogy a be-

tina Lajos, Hannig Mátyás, Mayer Emil, Gesell János, Pontos István, Tikos István és jegyző Vincze Viktor.

Csanak József és Szabó Lajos igazgatóságuk ideje 1863-dik év június 30-kán lejárván, pályázat útján igazgatóul Szepeffy Gusztáv választott meg, ki bizonyos okok miatt, félévig új állomását nem foglalhatván el, ez idő tartamára a fent jelzett két férfi, a társulat kértére csak azon világos kikötéssel vállalta el az igazgatóságot, ha a 25% jutalék nem öket fogja illetni, hanem az erről való rendelkezésre szabad kéz engedtetvén nekik, az Emlékkertnek ajánlhatják fel a jutalékot. S a mérleg 1863-dik év első feléről előterjesztetvén, ez az igazgatók jutalékul 14,203 ft. 9 krt mutatótt ki. Ez összeg által lett elérve, a város közepén levő két Emlékkertnek megazon évben díszes vasrácsosattal körülkerítettése s azoknak díszbokrokkal s fákkaal beültetése. A nemes példát követni ohajtján a társulat, egy magát későbbben realiskolává kinövendő polgári-iskola alapjára a debreczeni ref. főtanodában Csanak József és

Imre érdeme. Valamint az ő terve szerint épült a régihez hasonló, sőt őrlőképességben ezt felülmúló másik 10 köves malom is, mely 1871-dik év márczius 4-kén teljesen elkészülvén, szakértők véleménye szerint, hazai műmalmaink közt mind szerkezetre, mind gyártási aránylagos képességre nézve, az első helyet méltán megérdemli. E gőzmalomnak Pesten, Bécsben, Triestben s más külföldi piacokon is vannak állandó raktárai, s ezek az ottani gyártmányokkal a versenyt előnyösön kiállják.

Sayous E. könyve.

(„A magyarok s politikai irodalmuk története 1790-től 1815-ig.“)

I.

Lapunk egyik közelebbi számában említettük már Sayous párisi tanár „A magyarok s politikai irodalmuk története 1790-től 1815-ig“ („Histoire des Hongrois et de leur litterature politique de

1790 a 1815.) című munkáját. Ma kissé tüzetesebben kívánjuk ismertetni azt, nemcsak mert örvendetes jelenségnek látjuk általában, ha külföldi író részletesebben foglalkozik történelmünkkel és irodalmunkkal, hanem azért is, mert a mű maga magától is megérdemli teljes figyelmünket. Sayous ur oly lelkiismeretes gondnal, annyi alapos tanulmányozással és mellett oly félreismertethető rokonszenvvel foglalkozik nemzetünk történelmével, hogy munkája által ismét megerősítve látjuk azt, a mit De Gerando Agost elrajza befejezésében csak a minap fejeztünk ki: hogy ellenségeink csak azért ellenségeink, mert nem ismernek s a nemesbb szív, ha nemzetünket és hazánkat megismerte, barátunkká válik.

Olvasóink előtt többször említettük már Sayous urat. Ő huzamosabb mulatott köztünk, megtanulta (tökéletesen érti s meglehetősen beszéli és írja) nyelvünket; történelmünket, irodalmunkat, nemzeti jellemünket és törökveininket alaposan tanulmányozta s csak ily előzmények után fogott a nagy munkához, melynek a huszonöt év története, mit most nyújt, csak kisebb részét teszi. Munkájának rövid előszava egyszerre világosan kifejezi célját, állásponjtát, felfogását.

„Egy tatár-nép (így kezdi), mely helyet foglalt a civilizált Európában, hogy megmentse azt több ízben a barbarizációtól; büszke nép, mely képes a legmoghatóbb hódolatra királyai iránt a szerencsétlenségben, mint a legfékezhetlenebb ellenségre a hatalmas és győzelmes királyok iránt; büszke a babonássággal fajára, mely típusa szépségét és lelke törhetlen erélyét szerencsés elvegyüléseknek köszönheti lenézett nemzetekkel; heves és izgékony nép, mely bámulatosan érti a nehéz és türelmes parlamentarizmus kormányzatot, tüzes lovasok és meggyőzhetlen törvénytudók népe: ez nagyságai, hibáival, és főleg ellentéteivel, a magyar nemzet.

„Egy történelem sem maradt nálunk (franciáknál) ismeretlenebb. Mikor fogjuk, mondja Michel, leróvni adókat az áldott nép, a nyugat megmentője iránt?

„Ily munka, hogy teljes legyen, sok időt, sok philologiai tanulmányt, sok utazást igényel. Talán egyszer elég szerencsések leszünk azt teljessé tehetni; ma azonban csak elbeszélését nyújtjuk a közönségnek, magyar szempontból, a történelem legdrámatikusabb huszonöt évének, a francia forradalom és császárság éveinek.

„Talán kérdezi fogják: Hogyan jönnek bele a magyarok ez egészen francia időszakba, melyet mint nemzeti tulajdonságát követeltünk? Menynyire világosíthatja fel történelmük a miénket, és ha nem világosítja fel, mire szolgálhat? A Bastille bevételétől Waterlooiig, Európa Franciaországra tekint, és nem tesz egyebet, mint elfogadja vagy szétzuzza eszméit: minek tanulmányozni egy másodrangú nép politikai és irodalmi életét, sőt nem is nemzetét csak tartományát, mert végre, és Kossuth előtt Magyarország — csak Ausztria? Is aztán az ez időbeli Ausztria egyébe, mint Angolszág kontinentalis hadserége vagy Napoleon kedveze csataterét? Azt fogjuk felelni, mind ez igaz, vagy félig igaz. Igen, Franciaország volt Európa szíve, életereje. Igaz, hogy Magyarország sorsa szorosan Ausztria sorsához volt fűzve. És épen ez az, a mi bátorit bennünket munkálatunk közlésére. Reméljük, hogy néhány újabb adattal világosíthatjuk fel Franciaország külső befolyását, Ausztria politikáját Európában és a modern Magyarország születését.“

Ime a cél, melyet Sayous ur jelen tanulmányában maga elé tűzött. S mondhatjuk: hogy azt teljes sikerrel oldotta meg. Könyvét teljes joggal nevezhetné volna a közszellem fejlődésének Magyarország; mert bár az eseményeket, a napoleoni harcokat, a múlt század végén s a mostaniak elején tartott országgyűléseinket szabatosan, világosan s kellő részletességgel adja elő, nem ír csak külső történetet s főszempontja a közszellem fejlődésére van irányozva, melyben a vetést látja, mely később a reform-korszakban, az 1848-diki mozgalomban s a jelen átalakulásban oly dúsan kelt ki.

Sayous ur könyvének részletes ismertetését adni annál kevésbé célnünk, mert föl kelle tenünk egyfelől azt, hogy tárgya köztünk aránylag ismeretesebb mint azoknál, kiknek számára ír s másfelől azt, hogy könyvének nem kevés olvasója lesz a mi olvasóink közt is; mindazáltal álljon itt művének rövid áttekintése s néhány pontnak részletesebb kiemelése is.

A mű, az előbeszéd s irodalmi forrásainak lelkiismeretes fölsorolása után tizenkét szakaszra

oszlak, melyek a következő címek alatt állanak: I.) A nemzeti ébredés és Lipót trónrajtása. — II.) Az 1790—91-diki országgyűlés. — III.) II-ik Ferenc trónrajtása és a reactio (1792 — 1794). — IV.) Martinovics összeesküvése és a magyarországi jakobinusok (1795.) — V.) A francia köztársaság elleni háborúk: első s második coalitio (1792 — 1801). — VI.) Az 1802-diki országgyűlés: Magyarország a consolatust idejében. — VII.) Az 1805. országgyűlés és az auszterlitz hadjárat. — VIII.) Az ellenzék 1807-ben; Nagy Pál. — IX.) Egy nemzeti harcz előkészületei Napoleon ellen (1808). — X.) Essling és Győr: a magyarok hívek a legyőzött Ausztriához. — XI.) Az 1811 — 1812 ki pénzügyi válság. — XII.) Az utolsó harcz Napoleon ellen. — A szent szövetség.

E szakaszok mindenike egy-egy önálló s szelleműs rajz, annyi tanulmány, mint éles elmével s írói tehetséggel, nem kevesebb önállósággal és eredetiséggel.

Mindjárt az első czikkben, a második József alatti elkéseredést s a Mária Terézia simogató politikája által elalattott nemzeti érzés ébredését rajzolva a nagy reformator halála után, e nevezetes észrevétel teszi: „Eddig semmi kirívó különbséget nem találunk a magyar mozgalom és az egykoru francia mozgalom között, ha csak abban nem, hogy a magyarok királyi idegen levén, a föl-ébredésnek kiválóan nemzeti irányban kellett történnie. De Toqueville Elek, ki a francia forradalmat azzal vádolja, hogy a szabadság eszméjét az egyenlőségnek áldozta fel, az 1790-diki magyarságnak épen az ellenzék szemrehányást tehetne volna. A magyarok, általában véve, esküdtek ellenségei voltak az egyenlőségnek, oly hévvel, hogy látni fogjuk, mikép áldozták föl egy percze, a forradalmi egyenlőség iránti gyűlöletből, magát a szabadságot is, melyért készek lettek volna meghalni. — E politikai nemzet, csaknem az egyetlen a kontinensen, melynek a parlamenti kormányzat természetében van, lényegében inkább az angol, mint a franciaival rokon. Külsőleg oly különbözök a mint csak lehet: az angol többnyire szőke, kékeszemű, merev tartású, mozdulataiban megmondó még mikor gyors is; a magyarnak fekete haja és szeme van, mozdulataiban hév és közvetlenség, járása majd rohamos, majd hanyag, mint a keleti fajoké. Az angol ura szenvedélyeinek, még a mikor azok látszanak is vezetni; a politikában hideg, észlelyes, gyakorlati; a magyart, kis és nagy dolgokban, lelkesedés ragadja; pénzzel telt erszényét oda dobja egy cigányának, ha kedvére huzza a nótáját, életét odadobja a királyának, a ki épen arra gondol, hogy csalhassa meg. S mégis, a ki e két országban utazott s történelmüket összehasonlította: sok hasonlóságot fedez föl a két nép közt. Magyarország mint Anglia, királyi őrlelmű, aristokratái, szabadulv. Vannak köztársasági őrlelmű magyarok is, de ez csak új párt s épen nincs többségben. A fejedelem megkoronázása sehol sem oly ünnepély, mint a Westminster apát-ságban s a dunaparti királydombon. Régi szokásaihoz mind a két nép szilárdul ragaszkodik, s ha a Magna Charta 1215-ben: az arany Bulla meg 1222-ben kelt; időkülönbség oly kevés a kettő közt, mint lényegbeli.“

Kirándulás a havasra.

(Vége.)

Mi az iteni havasi virányt illeti, az mint mindenütt a homokkő képletben, havasajji jellemű, sűrű, árnyas erdőkből, nedves hegyi gyepekből s buja növényzetből áll. A havasi gyepek közt itt hosszuzaru, sűrű, tápláló füvel fedvők, melyeknek a legelésző marhák néhány hét alatt teljesen meghiznak. A füben itt-ott a hajszál és hajjángó magár föltűnik, valamint helyenként a nápicz és tip-páncfélék; az illatos anyaméhű, borsfű, a sáfrány-színű és havasi holgyszó, aranyvirágú gyűszű és szőke kis harangvirágok; a szarvasperje, luzula, havasi szattyú, az üstökös virágú kajmácsor és kükörics. Föltűnők élénk színezetűek az arnika aranyos csillagai, a különféle színű szegfű, csillagos gerepesin, sikkantny, mécsvirág, zsalya, csengetyűke, gerely és tarnics. A réteken itt-ott kéri a gyönyörű violaszínű sáfránfej, veresvirágú mütgefű, róza alaka harangvirág csomóba egyesített kékes virágokkal s a dákoska piros kalászaival stb. Főnebb apró zombokon az olajbarna színű *islandi moh* nő, s a fekete és a veres afonya (vacinium myrtilus) izletes bogyoival és mirtus alakú leveleivel kiálkognak a ruganyos földön le-lepihenő utasnak. Szóval a növényzet oly sokféle nemei

diszlenek itt szűzes szépségben és üdeségben hogy a botanikus igen haladatos tere talál.

Sokáig tartott, míg a hegyről, melyet halotti, csak olykor egyes fölepülő vércse vagy sólyom sivatásától megzavart esend s a szokottnál kétebb égboltozat vesz körül, s honnan a kilátás mindenfelé oly elragadó, elváltunk s lassan a meredek oldalon lefelé bocsátkozánk oda, hol az erdőv kezdődik, a gyököri hófúvatagoktól eltörpült csaltszerű bükkfaival s hosszú a földön kuszó ágával. Az erdő árnyékában csakhamar tüzet észleztünk, józün reggeliztünk s itt néhány óráig időzünk, délután lebecsátkozánk a gyönyörű Zsdimir völgybe, hol a ránk várakozó s terjedelmes testalkata miatt a hegymászásra nem vállalkozott járásbeli esküd P. J., nemcsak virág- és ágakból rögtönzött diadalkapuvál, hanem friss pisztráng, sajt, gyümölcs s egyéb józú párolgó étkekkel is fogadott minket, melyeknek élvezetében könnyen felejtők fáradsalmunkat s este ismét jó kedvvel indulánk haza, szeretteink körében.

Valóban érdekes kedvtelés ez. A csendes nyári időben mindent rózsaszínben látunk, s így fogalommal birhatunk az iránt, mily más világ lehet itt zord, fergeteges, ködös időben, midőn a kellő tájimerettel bíró s több napig eltévelyeghet, míg valamely völgyön át egészen más vidékre kivergődik; a mennydörgés és villámlás pedig oly iszonytató, hogy a legbátrabb vadász is, ki nem egy medvének oltá el félelem nélkül életét, az ég hatalmas szavára leborul s megijedve ajánlja lelkét teremtőjének. Valóban alig is hinné el az ember, hogy például csak a közelebb múlt időben is, 1865-dik jun. 15-én, e havasokon a munkásai vásárról Máramaros felé gyalogolt tiz ember és egy máhás ló fagyott meg egy váratlanul keletkezett orkán alkalmával, ha a hulkivai ruthén lelkész meg nem mutatná a halottak könyvét, melyben a szerencsétlenek, mint általa eltemetettek, névszerint beírva. S így nem esoda, ha mindig vágyat éreztem tanuja lehetni egy ily havasi zivatarnak, melyhez az alkalom csakhamar kínálkozott, midőn a nyár végén egy társasággal kirándulék ezuttal a Máramaros felőli havasokon.

Reggel 6 óra tájban indultunk ki a volóczi majorból hatan, követte több tájismerő földésztlő. Az idő esendes, az égből azonban változókon volt, egyes fellegek hol eltűntek, hol ismét megjelentek, miből a tapasztaltak azt jövődőltek, hogy ott fenn, a 5035' magas Nagy-hegyen (Veliki verch) nagy szél fog fújni, minek azonban mi hitelt adni nem akaránk. Utunka magyarócei telepen tuli szűk fenyves völgyön át vezetett, melynek meredek ösvényén vigan haladtak a hegyi járatokhoz szokott mokány lovak. A sűrű, nagy fenyvesektől beárnyékoló völgynek medrét sötétszürke palaretegetű hópölgyök és szirtek borítják, melyek alján vigan csergedek a sebesen rohanó patak.

E tájra a homokkőn kívül a pála-kőzet tulnyomó; e kövek belsejében mintegy fészekben rejlenek a máramarosi gyémánt név alatt ismeretes apró fenyves, csillámzó jégzőcsk (dragomitok), melyek a kő elmlása után bontakoznak ki hüvelyből s a hegyek oldalait, utakat és folyók medreit nagy számban ellepik. Dorosón, egy elpusztult falból kihult ily kőben találtam e nyáron, midőn a híres „Magyar gazda“ című mű írójával e tájon megfordultam, mintegy 20 darab, szűzes fenyben ragyogó dragomitot . . . No de folytassuk utunkat.

A hulkivai völgyet elzáró hegy tetejére érve, lebecsátkoztunk a regényes fenyvesektől borított völgyben szétszóró Hukliva helységbe, melynek déli oldalán emelkedik a hasonvevű havas, melynek egyik nyulánya Bereg, a másik pedig Máramaros felé terjed. Valóban művészi eszter érdeme s komor kinézési táj; a gyertyaszál egyeneségű fenyvüradakkal körített kertek közt fekvő, a nagy havazások miatt magas, meredek szalmafedekkel ellátott kicsiny faházak ott a mély kőparat közt folyó patak mentében, a fenyves és óriási hársfák között emelkedő három kupos fatemplommal oly meglepő tájképet nyújtanak, melynek szemlélésében örömetlen elmerengünk. A falun áthaladva, ösvényünk majd egyes fenyvesekkel segélyezett szántóföldeken, majd beljebb az erdőbe érve, szép kaszálókön, tisztásokon vezetett keresztül, melyekről jól esett lefelé tekintenünk a hová-tovább elmaradó mély völgybe, míg végre a sűrű fenyvesek elzárók előlünk a kilátást, hogy ott, hol a Nagyhegy felé vezető gerinc kezdődik, annál szebb kilátással lepettünk meg. E pontról északfelől a munkásai uradalomhoz tartozó volóczi major fehérlő kőpületei, keletről a dorosói pusztán álló emeletes magtár omladványa, azottul a máramarosmezei hidegpataki, pilipecei, és podóbócei völgyek számtalan

hegyhullámzatával tűnnek fel, szakadatlan láncolatban emelkedvén a bércek a galicziai és erdélyi határig. Ösvényünk egyes gyalogfenyők és homokkővek közt elterülő hegyi kaszálókön és legelőknél át vigan folyt, midőn az égen sebesen uszó fellegek s arcunkat koronékat élesen érintő szélrohamak figyelmeztettek, hogy a magasabb régióba értünk. A szél minden léptünkkel kezd erősebben fújni, mi azonban legkevesebb sem zavart meg, sőt arra ösztönzött, hogy minél gyorsabban haladjunk, miben a hegyi lovak valóban nagy ügyességet mutattak, a marhacsapástól fölturt gödrös hegyoldalon oly biztosan mevének, hogy egyszer sem botlottak meg. Majd a Nagyhegy csúcsa alá értünk, oda, hol egyek oldalról a nevezett havas orma merészen emelked k, míg a másikkól szédítő mélység tárog az ember elé, száz és száz lábnyira, oly veszélyes alakban, hogy elhibázott lépésnél föltartóztatlanul összetörve gurulna le ember és ló. . .

Midőn a hegyoldal e veszélyes ösvényén ki gyalog, ki hősiesen lován maradván haladnánk, egyszerre éles ütésekkel éreztünk arcunkon, mintha homokkal sújtattánk, s csakhamar meggyőződünk, hogy szilaj szél kíséretében jégeső, keverve kemény hópolyhokkal, köszöngét minket, mi több, a köd koronékat oly sűrűn ereszkedett ránk, hogy alig láttunk tiz lépésnyire. Elmondhattuk tehát a költővel:

„Süvölt a zivatár
A felhős ég alatt!
A tél őrker fia
Eso és hó szakad“ . . .

Csak előre, előre! kiáltánk egymásnak, szorosan huzva magunkra vízmentes köpölyveinket, s dacolva a kezdő viharral, tovább haladánk. Majd a Nagyhegy egyik déli hágójára érve, itt egy új tünemény fogadott: a szél, mely eddig is dühösen környezett, itt valóságos orkánná fajult, a jégeső és hó sűrűn és vezessen csapkodott s mi legsajátosságosabb volt, oly sűrű köd hópölgyött körülünk mindent elfodve, hogy alig látók egymást; s a szél szakadatlanul hullámszerűen sodr maga előtt a fellegeket és ködöt, oly folytonosságban, hogy méltán csudálkozunk azon, honnan eredhet e tömendetlen pára, melynek nedves volta sajátságos szaggal bír. . . Csak tovább, tovább biztatók egymást és siettünk a vizválasztójan, a hegy gerincén hol fel, hol le, a mint a nyeregalku nyulványok emelkedtek s mélyedtek, míg végre egy óra tájban délután kitűzött czélunknál, a beregi havasgerince végspontján valánk.

Egy szikla oldalánál megállottunk most, lovainkról lezáltunk s leheveredtünk a nedves kövér fűre kiterjesztett pokróczokra; azonban kevés nyugalmat élvezhettünk, mert a folytonos szél és záporosólvé vegyített hó, dacára annak, hogy elővett bundáinkba burkolódtunk, áthatá idegeinket s az étkézt is izelténné tette.

Itt is, mint a Sztj havason, dús a virány, a mezők, legelők tarka növényei a szinek pompájában s változatosságában vetekednek, de most nem értünk rá a lapos gazu vad és perje közt díszlő barna és ezüstös csillámú hajlongó nápiczot, a veres és sárga virágú bogácsokat, zsályákat, arnikát s violafajokat nézegetni; bele bámultunk a nagy ködbe, mely minden oldalról körülvevett s csodálkozunk azon, hogy a nagy szél sem képes azt elhordani. Voltak utatársaim közt, kik azt ajánlák hogy térjünk vissza; azonban jelen volt pörkésrőnk kijelenték, hogy a Nagyhegy alatti meredélyen most visszamenni nemcsak képtelenség, hanem az idő rövidsége miatt lehetetlen is: mert ily borult időben 4 óra tájban már az éj homálya szokott beállani, s így jobb lesz, ha biztos helyről gondoskodunk, hol az éjt tölthessük. Egy órai pihenés után tehát megindultunk, hiába óhajtvá, hogy szűnjék meg a szél, mely annál sivatóbban fűyölt, s midőn végre egyik hegyág lejtőjén elértük az azt szegélyző erdőt, abban a havas egy mélyedésben egy csermely mellett tanyát ütöttünk, egy agg bükkfa alatt a velünk hozott vászonásrárt kifeszítettük, az elé óriási famáglyát rakattunk s a ropogó tűz körül csakhamar a lehető kényelemben elhelyezkedve, annál inkább kezdők magunkat jól érezni, mert az eső megszűnt s a szél is elveszté itt lent erejét, annyira, hogy csak akkor vevők észre némi utóhatását, midőn szemünk közé lódtá a füstöt s mi majd egy, majd más oldalra fordultunk.

Jól esett a vászonásrártban lágy bundákon nyújtózkodni s szivarozni az óriási láng melégető világnál, várva, míg fölforr a vasfűzék tisztavíz tartalma, mely izletes tea-főzésre volt szárvá; de mi csak akkor vevők észre, hogy szü-

rők hibázik, s így a bájitalt csak úgy mint a törökök a kávé szokták, kelle szörpölnünk; jötevő hatása azonban így sem maradt el, s csakhamar vigg adomákban s élcekbek jelenkezett, annál inkább, mert a kiállott szenvedések után itt izletezésekben találók a hideg sültetek is, de mindennél izletezésekben a parízban sült burgonyát, mely most hideg borjuszeletek kíséretében valódi nyálkságnak tünt föl.

A sűrűségben egyes éjjeli szárnyasok hallaták sivató kellemetlen hangjukat, s kísértetszerű hühögéseiket, a tüzek körül leheveredett földések trombitaszzerűleg hortyogni kezdtek, így nekünk sem maradt egyéb hátra, mint amolyan régi honvédek módjára fejűnket a sorba helyeztet nyergesekre lehajtani s elaludni, — mi csakhamar bekövetkezett s mi aludtunk és édesdeden álmodoztunk reggelig, midőn a korakeléshez szokott földészek már az ismét föllobogtatott máglya körül süttögték pipákat és burgonyáikat. Csakhamar azonban sajnálkozva kelle tapasztalunk, hogy az eső ismét megeredt, előbb csak permetezett, később zápor módjára hullott, miközben a köd is újonnan mindent elborított. Dacára ennek, egy szebb jövő reményében, reggelizés után fölültünk lovainkra s megindultunk a havas magaslata felé, kísérve a szétlő, záportól és ködtől, mely minden lépésnél fokozódott. Már közel értünk a vizválasztó vonalhoz, midőn a szél valóságos orkánná fejlődött, mindig szilajabban és süvöltöbben dühöngött, a finom hó és jégeső pedig oly hatalmasan csapdosa szeméinket, hogy alig mertük kinyitni, de így sem láttunk sokat, mert a füstszűrűleg gomolygó s körülöttünk tündéri sebességgel tovább rohanó sűrű köd oly homályt okozott, hogy alig látók meg egymást, a nagy folytonos süvöltésben pedig egymás hangját épen nem hallók. Midőn pedig nem kis erőködéssel a hegy nyergére értünk, itt a lánczáról megszáadtul Aeolus oly pokoli hatalmaskodást gyakorolt, hogy lovaink a szokatlan szérohantól elkapatva ágaskodni kezdének s a szél majdnem ruháinkat szagatára le testünkről; megállani, vagy az utat tovább folytatni és szerint a nyílt téren több életveszedelem nélkül lehetetlen volt, s így nem maradt más hátra, mint gyorsan a hegy másik oldalára menekülni s hitet veszve a legközelebbi lejtősegen vaktában lebecsátkozni. . . És csodálatos, alig haladánk itt néhány száz lépésnyire lefelé, a szél nagy mértékben meggyengült, a hó is megszűnt, de e helyett zápor kísért minket egész a Máramarosmezejében a szűk völgyben fekvő Lipniczeig, honnan azután Podóbóc, Veretecső és Hukliván át Volóczi vergődöttünk vissza. . .

E szerint sikerült elérnem azt is, hogy egy havasi fergetegnek legyek tanuja, s így mondhatom, hogy a két leirt kirándulás körül élvezetezésekben találtam az elsőt, azt, melyet csendes, derült időben tettem meg; az utóbbi olyannak tűnik föl képzetemben, mint a mithos-szerű furia a békeséltent nemtője ellenében, mely mosolygva hint áldást a földre, meg amaz bösz felindulásában mindent elpusztít.

Lehoczky Tivadár.

3000 esztendősi indus mese.

Azt mondá a király: „Egy haragos és kegyetlen indulatu asszony hasonlít azon nőstény farkasoz, mely ha társa veszedelemben kerül, azt meg életében elhagyja; de egy gyöngéden szerető, nemes származású okos feleség, az utfélre plántált árnyékos fához, mely bennünket a nap égető sugárai ellen védelmez; de csak az erények gyakorlása által megverhető.“ A király oldala melletti álló miniszter Vasantaka, ki mesével mindig készen volt, azt válaszolta: „Oh király! gyűlölség vagy szerelem rendezen onnét veszik eredetüket, hogy az emberekben előbbi életök szokásai és hajlamai folytonosan megmaradnak. Szavaim bizonyosságú hallgasd meg a következő történetet!“

Sinaparákrama története.

Váranasiban uralkodott egy király, Vikramachandának hívták; volt egy kedvenc Sinaparákrama nevű szolgálója, ki harcban úgy, mint jütékben legyőzhetetlen ellenfél volt, ennek a szolgálónak volt egy házasfős felesége, ki testben és lélekben szörnyű csúf és formátlan volt, e nőt Kalahakarínak hívták, mi annyit tesz: „a veszedős“, — e nevet valósággal megérdemelte. A derek férj minden pénzt, mit a királytól vagy a játékek kapott, feleségének adta, s a gonosz asszony, kinek három fia volt ő tőle, egy pillanattal sem nyugodott, mindig veszedekett, zsémbes

lármaival férjét folytonosan gyötörtte, s azt vetette szemére: „Te a házon kívül dorbézolsz, jól eszel és iszol, nekünk nem adsz és nem hagyysz semmit, mi szükségünkünk!“ — Ambir a férj, hogy név lecsendesítse s szelidebb hangulatba hozza, bőven eláttá jó étkekkel, kellemes italokkal és szép öltözetekkel; de a nő mindig haragudott, férjének sem éjjel, sem nappal nem volt tőle nyugodalma.

Végre a Sinaparákrama türelme elfogyott, felesége dühöngést meguntá. Egyszer elment hazulról a hegyek közé és kérésével Vindhjavasini istennőhöz folyamodott; az istennő képe előtt hosszasan állott étlen-szomjan, végre ez álmában megjelent s azt parancsolta: „Kelj fel fiam! Menj vissza Váranási nevű városba, s a legnagyobb fűgefának a gyökerét ásd ki, ott egy kincset fogsz találni, a kincsek között egy smaragd edényt, melynek ragyogó sugára a fényesen köszörült kardhoz, s egy darab az égből leessett világosság-hoz hasonlít; ha tekintetedet ez edényre veted, minden teremtésnek, kinek multját tudni óhajod — megláthatod, mert előbbi életét és természetét híven visszatűkrözi; ebből megtudhatod saját és feleséged előbbi életét is, az ott talált kincsek-ből gondjaidtól megmenekülve boldogul élhetsz.“

Az istennő ezeket mondta. Ő megerősödve fölébredt, a bűjtőlésnek véget vetett, s hajnal hasadtakor a városba visszatért. Hazatérve a fűgefát hamar meglelte, s ennek gyökereit közül a kincset gondosan kiemelte, a kincsek közt az igért smaragd edényt is megtalálta; kíváncsian tekintett belé s látta, hogy felesége az ezeltőtti életben egy borzasztó nőstény medve volt, ő pedig oroszlán.

Már most tudta, hogy azon nagy ellenségeskedés törvénye következ ében, mely előbbi életében köztök folytonosan uralkodott, a nője és közte levő gyűlöletet nem változathatja meg semmi; csalódásaitól megszabadulva, sorsába megnyugodva, nem búslit többé.

A smaragd edény büvös ereje által igen sok leányunk előbbi természetéről tudomást szerzett magának, végre hosszú keresés után talált egy szép ifjú Sinhasri nevű szüzet, ki korábban nőstény oroszlán volt, mint az ő természetének és lényének megfelelőt, ezt választotta második feleségének. — A bösz Kalahakarínak egy egész falut adott ajándékba, hogy éljen belőle — s elvált tőle. Ő pedig második feleségével szép egyetértésben s boldogul éldegelt, a talált kincsek egész életükre elegendő gazdagsággal láttá el őket.

Közli Sámí Lászlóné.

A nemzeti muzeum kömelekei.

Desjardins Ernő, a párisi Ecole normale tudós tanára, mult évben több hónapot töltött hazánkban, a pannoniai római világot tanulmányozva. Ez alkalommal a nemzeti muzeumnak a római korszakból való kőrégiségei közül mintegy 200-at lerajzolt és megmagyarázott, s egy Pesten tartott nyilvános fölvételében érdekesen ismertetett muzeumunk e nembeli gazdag gyűjteményét. Derjardins értékeséről Römer lapja, az „Archaeologiai Értesítő“ most részletes ismertetést ad, melyből egy részt, egy római kori kömelek rajzával együtt, átveszünk:

A nemzeti muzeum kömelekei közt nemcsak azok a nevezetesek, melyek tiszta vért rómaiakra vonatkoznak, ezeket mindjárt a nevekről, az emlékek minőségéről ismerhetjük meg, hanem reánk nézve sokkal értékesebbek azok, melyek a római tartomány büszülötteit állítják élénk és azoknak neiveivel és viseleteivel ismertetnek meg. A barokk, kik a Traján-féle oszlopon előzőnek katonák, foglyok, a sirmellekben az asszonyokat és gyermekeket látjuk régi, ősi ruházatkban, mely anyiból nagyon érdekes, hogy a durva, talán katonai kőfaragók által készített szobrok és domborművek ugyanazon diszítmenyeket mutatják, melyeket a sirokban találnak, és mi ennél is nevezetesebb: a civilizáció által kevésbé érintett dél-dunai nemzeteknél még mai nap is észlelhetjük.

Muzeumunk többnyire a III-dik, IV-dik századból származó durva, bizonytalan jellegű, kezdetleges művészetre utaló irással ellátott emlékeinek nagy része azon érdekes anyagot nyújtja hazánk régi történetéhez, melyet másutt, akárhol, hiában keresnénk, s melyet eddig alig méltattunk figyelemre.

A római legionarius letlepedvén, nem hozhatott hazájából nőt, nem hozhatott saját nemzetbelijével tűzhelyet, családöt. Hogyan is követ-

hette volna a syriai, afrikai, gall vagy tudja a jó isten honnan és hányféle hanyatáson keresztül ide vetődött férfit a rokonérzeti, egy nemzetbeli hajadon?! A római veterán, mialatt sokszor a legjobb korban levő katonát ki értünk, nőül vett azon tartománybeli hajadont, a hol földet kapott, a hol nyugalmas tartózkodás remélhető. Idővel a benszültettek is szerettek a köztársaság körül érdemeket és a római polgári jogban részesültek, honnan a sok előnévű katoná, a sok barbar hangzatu, romanizált egyén. Így akadunk nemcsak egyes polgárokra, hanem találunk saját isteneket, kiket a rómaiak albumukba befogadtak, találunk a rómaiitól elütő ruházatot és készleteket. Emlékeink ugyanannyi tanui a rómaiak és a benszültettek közt történt nagy nemzeti elegyedésnek, fusióknak, melyet egy részt a polgári életnek szükségéi és a faj fenntartása, másrészt a civilizáció és polgári szabadság, valamint az önfentartás és biztonság érzetei követték.

Igen érdekes az emlékeken előforduló jelmezek, ékszerek és pipere-czikkék, melyekről nem merjük állítani, hogy másutt nem találhatók, hanem igazabban mondhatjuk, hogy figyelmünket eddig egészen elkerülték, és csak a tudós tanárnak pontos rajzolásai közt tüntek fel, és az ősi népviselethez igen becses adaléknak bizonyultak.

Desjardins rajza után adjuk itt egyikét azon barbar köveknek, melyek mind a két nem ruházatát ábrázolják. *Vadilacus* felszabadított rabszolga volt, mint a 2-ik sorban a *LIB*(ertus) szó mutatja; ruhája egyszerű zubbony, a római bő ruhadetű köpenyek hiányában van; de annál ékebb nevének jobbra álló alakja, melyre úgy látszik, minden ékességeit rárakta. A homlokát körül vevő csomag nem hajából készített fonadék, hanem mint a kissé nagyon is ledörzsölt faragmányon ki lehet venni, arany vagy egyéb fémből készült dudorodó lapokból áll. A fejét vállig érő fátol fűdi, a nyakat pedig itt is, de más hasonló köveken is vastag lánccsékíti, mely mintegy tűzszemből kötélvonal-szerűen egymásba fűződött. Az efféle nyakláncok csak elül ékesítették a nyakat, a hátsó része egyszerű lánccs vagy zsinóból állott. Az emléket tovább vizsgálván, valami sajátos ékességgel találkoztunk, t. i. két a vállhoz erősített magas, széles merev szalaggal, épülettel, melyet még a kis leányoknál is észlelhetünk.

A római módon elrendezett emlékkövek magas, négyzetű, felül ormozattal bíró táblából szoktak állani. Ezek orma közepén egy rózsza, néha oldalt delphinek fordulnak elé; ez alatt van a képes négyzetű lap, hol a halottak, néha haton is elállítatnak, és oszlopoktól körülvetetnek; az alakokat arcképeknek alig lehet mondani. Ez alatt ismét egy alacsonyabb mező van, rendszeren a halotti áldozat rajzával, azaz: a háromlábú asztalkán, vagy többön is, a pogácsokkal, gyülmölcsökkel tele rakott kosarak állnak és két áldozóttól körülvetetnek; vagy pedig vadászati jelenetek, majd szekerek, katonák fegyverzetükben és lovaikkal is ábrázoltatnak. A sírkő alsó részén van a történelem tekintetéből legfontosabb: a felírás, melynek magyarázata, főleg a nagyon lyukacsos ó-budai kövön, és oly rozszentartás mellett, mint nálunk rendszeren tapasztalható, nem csekély fáradságra kerül.

A népviseletet előtüntető kövek közt vannak olyanok is, melyeken a haj simára fésült, és pártával van diszesítve. Ilyen hajdisz Szerbiában, Dobruzsában és Orszországnak ma is divatos. A kézgyökön és karokon karpereczeket viseltek, de a mi legnevezetesebb, némelyek az emlékeken ábrázolt nőknél világosan látjuk azon széles övet és ugyanazon czafrangos *katrinészt*, melyet *opasse* név alatt a szlávok és oláhok mai napig viselnek!

Ezen római és barbarkori síremlékek magyarázatából eléggé látjuk, — így végzi ismertetését a „*Archaeologiae Ertesítő*“-ben muzeumunk régiségtárának derék őre, Rómer Flóris — mennyi történelmi kincs rejlik muzeumunk eddig ismert, köviben, a mennyi adatot és meglepetést várhatunk még Pannónia többi kőemlék tanulmányozásából. Ősrégi történelmi kincsöbe előtt állunk, hol fel van halmozva a legérdekesebb anyag, melyet philológusainknak, történészeinknek szorgalmasan át kellene kutatniok, hogy azon sivatagot, mely hazánk óskorát képezi, mielőbb életre és tanulásra való csemetékkel beültessék.

Egyveleg.

/. (A színek hatása a növény-életre.) Best, az élettan tanára Párisban, tanulmányait a színekről következőkben foglalja össze: 1) a zöld szín majd oly ártalmas a növényeknek, mint a teljes sötétség; 2) a vörös bár kevésbé, még mindig foltosítja a növényeket; a színek egyesülése úgy, a mint a fehér világosságot alkotják, egyedül kedvező a növényi egészségnek. Tudjuk, a napraforgó, mint neve mondja, mindig a nap felé fordul koronájával. A tudós tanár egy ily napraforgót egyedül e célra készült, különböző színű üvegekkel álló fedél alá helyezte, s azt tapasztalá, hogy a virág koronájával mindig a legkevésbé ártalmas színű üvegtábla felé fordult.

** (Irodalmi viszonyaink.) E cím alatt Keleti Károly, a statisztikai osztály főnöke, a népszámlálási adatok alapján érdekes dolgokat tár fel viszonyainkról. A népszámláláskor Magyarországon 604-en írták meg magukat íróknak; Erdélyben 73-

Római kori kőemlék.

an, az egész magyar birodalomban összesen 715-en. Az irodalmi termények elkelésére nézve a lakosság foglalkozási viszonyait is összeállítja. Így pl. az értelmiség kereset után élők száma 138,000, melyből ha a tanulókat le is vonjuk (50,000-et), marad még 88,000, ennek felét véve ottannak, mely könyvet vásárolhatna, lesz 44,000. Ott van a közép birtokok, ki 200 holdon felül bír 11,500, ennek csak felét véve 5800; továbbá az 1000 holdon felül bíró 4500 — 9800; a 36,000 haszonbérletnek fele 18,000, a 13,000 gazdaságtól 10-ed része 1300, a bányászati birtokok, bérlő és tiszt, összesen 2400, harmadrésze 800; az iparral foglalkozók közül csak a tisztviselőket, mint általában nagyobb műveltségűeket tekintve, 8300 fele, 5410; ugyanis a kereskedéssel foglalkozó 12,000 tisztnek negyedrésze 3000; az iparnak 238,000 önálló vállalkozója közül csak egy századrész 2400; az 55,000 kereskedő közül egy huszadrész 2800, a tisztán birtok (ház) és járadék után élő 69,000 egyének egy ötöd része 13,800. Szóval, összesen 100,000 egyén. Megjegyzendő, hogy csak a magyar anyországra vonatkozik ez, mi tehát az összes népességnek csak $\frac{1}{10}$, tehát nem is egy, ha pedig csupán a magyart számítjuk, $\frac{1}{10}$ százalékát

képezi. Csakis ennyire véve olvasó közönségünket, vajjon adnak-e el könyvárusaink egész éven át mindenféle megjelenő munkákból, — naptárt, iskolakönyvet s ilyesmit ide nem érve — 100,000 példányt, feltéve, hogy az említett egyének közül mindegyik csak egy-egy könyvet vesz évenként? Sőt még a tudományzakokra is lehetne a fentebbi számokból következtetni. Így például el kellene kelnie egy éven át: gazdasági szakmunkákból 29,000 példánynak, bányászatból 800, mindenféle technikai szakmunkából 6000, kereskedelmiből 5000, vegyes és szépirodalmi tartalmu művekből 50,000 példánynak. Vajjon, mely kiadóknak vállalkozik bármely szakmúvet, ha ugyan nem a népnek van szánva, csak 2—3000 példányban is nyomtatni, s ha egy nagyobb munkából 1000-et nyomtatnak, azt nem-e csak azért teszik, hogy a többi költséghöz aránylag a nyomás és papír már ugyanis alig jön számba, s hátha valami előre nem látott esemény talán mégis némi kelendőséget szerez. Valóban ezek szomorú viszonyok és kevésbé biztatók az íróra nézve, kire a „tisztelődíj“ ugy sem gyakorolhat nagy ingert, ha kénytelen elgondolni, hogy szíve vérelt írt művét nem olvassa senki, mert 15 millió honfitárs, vagy ha csak a magyarul beszélőket tekintjük, tehát hetedfél millió közül nem akad néhány száz, ki valamely komolyabb irodalmi terméket megszerzen.

— (A lakosok és állatok száma Magyarországon.) A szent István koronája alatti országokban összesen 15,417,327 lélek van. (Ebből Magyarországra 11,117,623, Erdélyre 2,101,727, Fiume város és kerületére 17,884, Horvát-Szlavonországra 979,722, a határőrvidékre 1,200,371 esik.) Az összes lakosságból 18,523 vak, 20,699 siketnéma, 13,162 elmebeteg, 18,449 hülye. — A hasznos háziállatok kimutatása szerint Magyarországon van: ló 1,631,388, szarvasmarha 3,569,534, juh 11,919,738, kecske 217,827, sertés 3,071,780, méhkas 565,711. Erdélyben: ló 188,264, szarvasmarha 927,371, juh 1,840,961, kecske 191,415, sertés 502,751, méhkas 122,818. Horvát-Tótországban: ló 130,444, szarvasmarha 336,069, juh 340,106, kecske 27,961, sertés 350,761, méhkas 37,622. Határőrvidék: ló 208,562, szarvasmarha 445,734, juh 975,501, kecske 135,757, sertés 518,843, méhkas 91,349. A szent István korona országában esik egy mértföldre ló 385, szarvasmarha 927, juh 2692, kecske 102, sertés 793, méhkas 40. A m. korona országában a hadseregnek van 20,414 ló. — Nem érdeketlen azt is tudni, hogy a népszámlálás költsége 170,469 frt 92 kr-ra megy.

** (Be- és kivándorlás Horvát-Szlavonországnak.) Hivatalos kimutatások szerint 1869-ben 1339 idegen vándorolt be Horvát-Szlavonországnak 112,962 frt saját vagyonnal, és pedig 1332 az osztrák tartományokból, 7 külföldről. Ugyanazon évben kivándorolt 263 ember 15,637 frt saját vagyonnal, nagyobb részt az osztrák tartományokba.

** (A halottak száma Pesten 1871-ben.) A pesti temető felügyelőség kimutatás szerint a lefolyt évben 8371 halottat helyeztek örök nyugalomra a kerepesi-temetőben. Ezek közül férfi volt 2076, nő 1586; fiú 1858 és leánygyermek 1740; a halva születettek száma 449; a kiket különféle helyen halva találtak: 62.

/. (Tudós Bánfy Hunyady János.) Gerstl Rudolf hazánkfi, ki Londonban az „university college“-ben a vegytan tanára, egy magyar vegyész nyomára jött, ki Johannes Bánfy Hunyades néven emlitenek az egykori évkönyvek. Elt 1645-ben, mint akkor arcképe bizonyítja, és tanár volt egyik londoni kollégiumban. Az illető tanítvány megszünvén, csak leltárának kell nyomára jönnie, hol életrajzi adatokat remél föltalálhatni. Hire nagy volt, mint ki a rézből is tud aranyt csinálni, és soha semmit sem írt, mivel meggyőződése szerint nem írhatott; ezek csupán az eddig ismeretes adatok tudós Bánfy Hunyady Jánosról. Ki tudná mind fölfedezni: hol s merre jártak régi magyar tudósaink, kik közül soknak talán még neve is ismeretlen.

/. (Hány mérföldre terjednek a világ összes vasutai?) A világ vasutai körülből 20,330 geographiai mérföldet tesznek, melyből 13,238 mérföld Európára esik. A vasutak építéséhez 250 millió mázsás vas volt szükséges. Az összes gőzmozdonyok, melyekből 7500 Angliára esik, 320 millió mérföldet járnak meg évenként, s 100 millió mázsza kőszént fogyasztanak.

Irodalom és művészet.

— („Magyar Nyelvőr.”) Megjelent a „Magyar Nyelvőr“ első száma. E folyóiratot az akadémia nyelvtud. bizottságának megbízásából szerkeszti Szarvas Gábor. Célját kifejezi címe is; első czikke még részletesebben, mikor e kérdésre „Mit akarunk?“ így felel: „Akarjuk ott, a hol az ingadozó alapra fektetett szöveganyagot lecsiszolt nyelvújítás szabályellenes szóalkotásokat hozott forgalomba: a helyességre visszaállítását; a hol az idegen nyelvelkel való érintkezés korcs kifejezéseket természetesség és tisztaság előmozdítását; továbbá egy tudományos magyar nyelvtanhoz előmunkálatokat tenni stb., s mindezt a magyar nyelv életéből merített eszközök által. E végből kutatni fogja: 1. a történeti, 2. a népvilágot s különös figyelmet fordít az új irodalomra s a forgalomban levő hibás szóalakok- és idegenszerűségekre. — Valóban, elkél végre egy ily nyelvőr! S mi ohajtjuk, hogy ne csak sok olvasója, hanem igazi hatása is legyen. A jelen első füzet többi tartalma a következő: „A magyar szóképzés tárgyalásához“, Budenzől. „A cím kérdése“, Wolf Gy.-tól. „Petőfi „János vitéz“-nek nyelve“, a szerkesztőtől. „A magyar naptár német sajtásai“, Hunfalvy P.-tól. „Unitariusi írók a XVI-ik században“, Budenzől. „A néphagyományok gyűjtésének ügye“, Árpádtól. „Népvilághagyományok.“ 1—3. „Adatok a nyelvújítás történetéhez“, „Idegen csemeték“, Thewrewk Emilől. „Hírlapirodalmi böngészés.“ A folyóirat, mint e tartalom is mutatja, változatos, érdekes, s olyan tartalmu, melyet laikusok is élveztetni olvashatnak; a kiállítás díszes. Fölhívjuk e derék vállalatra olvasóink figyelmét. „A magyar Nyelvőr“ előfizetési ára egész évre helyben 4 frt, vidékre 5 frt, félévre helyben 2 frt, vidékre 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénz Pestre, Szarvas Gábor szerkesztőhöz küldendő a „Hungaria“ szalodába.

— (Még egy új folyóirat.) Megjelent a „Felső magyarországi Szemle“ első száma érdekes s változatos tartalommal, melyből a tárczát emeljük ki különösen. Ebben érdekes czikk van „A kassai magyar társaság (1787—1794) irodalmi multjából“ cím alatt, melyet az ottani főgymnázium egyik tanára írt. E lap ára egész évre 5 frt, negyedévre 1 frt 25 kr.

— (Regényirodalmunk.) mely újabb időkben nagyon is meddő s néha hosszabb időközökben sem tud (Jókai tárczaregényin kívül) egyebet fölmutatni, most egyszerre két új termékkel gazdagodott, mindkettő egy-egy tagadhatlan tehetségű fiatal írótól.

„Anatole“ Toldy István regénye egészen a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye szemlélt s modorát, úgy tárgyát és színelhelyét is ott kereste, a hol a Feydeau vagy ifjú Dumaséi játszanak: Párisban. Anatole tagadhatlanul szelleműsége s írói erővel a Feydeau-féle újabb francia regényiskola nyomdokain jár s könnyed, it-ott érzelmes, majd elmés elbeszélés alakjában setét képet tár föl a társadalom s az újabb erkölcsök történetéből; természetesen nem a hazából, mert Toldy István, mint regénye

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

(Adóhagybeváltás) a pénzügyminiszteriumhoz érkezett tudósítások szerint az ország valamennyi részében már elkezdődött és a dohány minősége felülhaladja a várakozásokat.

Balesetek, elemi csapások.

(A legutóbbi napokban) országszerte oly havazások voltak, hogy gyors olvadás esetében árvizektől félnek. Gyuláról máris azt írják, hogy Békésmegye nagy vízáradások fenyegetik.

(Gyár-égek 1871-ben.) Kevés esztendőben pusztított a tűz oly nagy mértékben a gyártelepek közt, mint 1871-ben, s a magyar és osztrák biztosító társulatok nagy összegeket fizettek ki.

(Déli Zs. veterán-színész) közelebb Győrött, midőn egy világtalan apát személyesített, a leánya szobájából hangzott lövésre rohanva egy székben megbötölt, s rajta keresztül esvén baloldali bordáját eltörte, s a most betegnek széklik.

Mi újság?

(Marczibányi Antal) végrendeletében a m. tud. akadémiának 20,000 forintot hagyott azon czélból, hogy az akadémia ez összeget a tudományok népszerűsítésére fordítsa.

(A honvédelmi miniszterium) költségvetésének átvizsgálása és helybenhagyása után, mint hírlak, azonnal meg fog történni a honvédtiszti előléptetés.

(József főherceg) már Budán vette fel téli lakását, s jan. 16-kán fényes ebédet adott a fővárosban állomásozó honvéd tábornokoknak és törzstiszteknek.

(Vécsey József b.) Szabolcs megye főispánja a „Szabolcs“ értesülése szerint főispáni állásáról lemondott.

(Farsang.) „A magyar gazdasszonyok“, és a „Népképző-egylet“ álarcosbáljára fényesen sikerült. Nagy közönség jelent meg mindkét bálban, s sok tarka domino, debardeur, harlequin stb. volt. Nagy élénkség uralkodott, s a jó kedv reggelig tartott a redoute terméiben.

(Az első udvari bál) Bécsben jan. 10-én tartott, melyen az egész udvar, a miniszterek, a diplomata, az arisztokratia és a magasabb tisztesség nagy része, a birodalmi gyűlés mindkét házának tagjai résztvettek.

(Lopás az udvari bálban.) A bécsi rendőri igazgatóság hirdetményt tett közzé, melyben tudatja, hogy az udvari bálban az asztalalkalmi tárgyak elvesszett egy 2-3 hüvelyk átmérőjű aranyozott tömör ezüst korona. Értéke 80-90 frt.

(A Napoleon-díjat) huszezer frank, mely az író érdemének szánva, Guizot nyerte el, ki Napoleon ellenségei közé tartozik.

(Lipszei decs. végén) volt sakk-kongresszus, s az első díjt Andersen tanár, a másodikat Mieses tr. nyerte meg.

(Oroszországban egy ukáz) jelent meg, mely a háziállatok kinzását 10 rubelig terjedő büntetés terhe alatt tiltja.

(Haldiosások.) Eötvös Károly veszprémi kir. ügyész és Eötvös Lajos munkatársunk édes atyja: Eötvös Lajos, 62 éves korában Mező-Szent-Györgyön elhunyt.

(Kül-földről a következő halálozásokat jegezhethetjük föl: Plater Antonia grófnő, ki Lengyelország utolsó forradalmában részt vett, a kulmi kolostorban halt meg; férje Szibériában hunyt el.

(Grimm Vincze,) ki 1848 előtt itt egy könyvoda birtokosa volt, s a legjelesebb sakkisták egyike, jan. 16-án meghalt.

(Nemzeti színház.) Péntek, jan. 12. „A két jó barát.“

(Szerkesztői mondanivaló.) Búcsu T. J.-től. A tehetőséget most sem tagadjuk. E költeményben is szép érzés van, hangja meleg s itt-ott a formán is csín lebeg.

(Heti-naptár.) Hónapi-és hetinaptár. Január. 21 Vasár. 22 Hétfő. 23 Kedd. 24 Szerda. 25 Csüt. 26 Pént. 27 Szomb.

(Sakkjáték.) 634-ik sz. f. — Vész J. Armin-tól (Pesten.) Sötét. Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

(Sakkjáték.) Világos indul s a ötödik lépésre mártot mond.

HIRDETÉSEK.

KOHN PHILIPPE Patek Philippe és társa genfi hírneves órágyárosok tanítványa, dícséretesen ismert Óra-raktára. Folyó évi 1. májustól kezdve a fürdő-utczában 1. szám alatt.

Nagy készlet a legczélszerűbb szabadalmazott SZOBA-ÜRSZÉKEKBŐL, anglos és ürszékzárakból, kémény-fedélezetekből, melyek. Folytonosan készletben találhatók: fürdőkádak, ülő- és zuhanyfürdő-készülékek. Miksits Károly, bádogos-mester.

Löwinger A. és Társa papir-kereskedése. Folyó évi 1. májustól kezdve a fürdő-utczában 1. szám alatt. Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen.

Titkos betegségeket, s tehetlenséget, elgyengült férfierőt, gyakori magömléseket, sőt a végképeni tehetlenséget katonai és polgári kórházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel anélkül hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában gátolatlan, minden igézőt szer nélkül bántalmat gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezett 48 óra alatt) gyógyítja.

HETI-NAPTÁR. Hónapi-és hetinaptár. Január. 21 Vasár. 22 Hétfő. 23 Kedd. 24 Szerda. 25 Csüt. 26 Pént. 27 Szomb.

Korszerű könyvek és röpiratok,

melyek Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pest, egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható:
Jenő. Egyéni nézetek. (Nagy 8-rét, XII., 123 lap) Füze 1 ft.

Bezéredj Sándor. Reform-eszmék. Közérdekű tarlózatok a kath. autonómia, az egyházi reform, a politika és egyház-társadalmi kérdések köréből a szabadság és felvilágosodás hívei számára. (8-rét) Füze 80 kr.

Reformáljuk a kath. egyházat! Irta egy kath. plébános. Turin, 1871. (4-rét, 56 lap) Füze 60 kr.

A katolikus egyházi autonómia és vesztélye. Toldy Istvántól. (8-rét, 116 lap) Füze 80 kr.

Coelibátus és polgári házasság. Irta Papramorgó. — Füze 1 ft.

Pederzani Julius. Aus den Fesseln Rom's! (8-tav.) Geheftet 30 kr.

Pederzani Julius. Rede, gehalten zu Villach in der Versammlung des liberalen Volksvereines. (14. Juni 1871.) Geheftet 20 kr.

Die Gottesmörder. Von einem Gläubigen. 8., 33 1/2. Bogen stark, in schönster Ausstattung. In farbigen Umschlag geheftet 3 ft. 20 kr.

Die Arbeiter-Frage. Ein Friedensvorschlag, dargelegt mit Rücksicht auf die Tendenzen der Communisten und Sozialisten, sowie die Ideen von Lassalle und Schulze-Delitzsch, Ketteler und Schäffle, Mill und Mohl von A. K. Preis 40 kr.

Anton, Alois, Weltpriester. Das gefälschte Christenthum und die Welt. (Gross 8-tav.) Geheftet 1 ft. 20 kr.

Farsangi czikkek

elegáns bál legyezök
párisi és bécsi készítmények 85 krtól 35 frtig darabja;

bál bokréta-tartók
sokféle díszes czélszerű nemekben 50 krtól 8 frtig darabja;

álarczok, tréfás orrok stb.
számtalan, eredeti torg-arcokat, állatfejeket stb. ábrázoló nemekben is, 15 krtól 6 frtig;

tréfás fejdíszek, süvegok
s egyéb jelvények bohóc-estélyek számára;

fűzér-láncz-érmek
legújabb változatos nemű 18 krtól 5 frtig;

női-és uri ékszerok,
mell-tük, fül-függök, egész készletek, nyak-ékek, medallionok, óralánczok, shawl- és nyakkendő-tük, ing-olók- és ingujj-gombok stb.;

hatásos színházi ékszerok
diademok, roszjeler, óvek, csattok, gombok jelmezball öltözékekhez különben alkalmas nemekben;

viasz-gyöngyök
rahák díszítéséhez alkalmas olajok, a valódi nagy-gyöngyököt termézetben utánozó finom neműekig zsinórá 10 krtól 4 frtig;

illatszerek
finom kézi-szappanok, haj-olajok és kenőcsök, hajusz-pedzók, fogtisztító-porok és pépek, arczisztítók, pulcherin, vianigre és toilletto, rissz-porok, valódi kölni-víz, arany, ezüst és gyémánt hajpor, legfinomabb illatszerek Bayley Atkinson, Violet Pinand s a kül- és belföld egyéb jóhírű gyáraiból;

toilette-tárgyak
haj-, ruha-, hárszöny-, foga- és köröm-kezelők, mindennemű fésűk, szobeli és kezi-tükörök, hajfűrt-hengerok, farr-tekercsek, haj- és gombos-tük, köröm-olajok és rozsolók, koztyu-tárgyak és gombolók, cipő-husok, kolmizó-olajok stb.;

francia menü-kártyák
gyorsan kiváltságra jutott kártyácskák, melyeknek túlsó oldalán az étlapnak használatát, első oldalán pedig a vend. g. névnek szánt helyet, s feltüntetve tréfás szines képeket tartalmaz, tucatja ft. 1.50;

dus választékát ajánlják
KERTÉSZ és EISERT Pesten
Dorothy-utca 2. sz. a „magyar király” című szállóval szemközt.

Tánc-rendek nagyobb bálók számára
kiválóan kiállásban gyorsan készítettünk.

Írásbeli megbízásoknál, melyek ügyvellemmel eszközöltek, a külföldi czikk árának kétszázötven százalékosát kérik.

1228 (1-2)

Uri-utca 1-ső sz.

Legújabb női-ruha-kelmék
bámulatos olcsón!
Hamburger Adolf
üzletében
PEST, uri-utca 1. sz.
párisi ház.
Minták kívánatra
küldetnek mindenfelé ingyen és bérmentve.

párisi ház.

Szepes-kárpáti növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon,
tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggondosabban gyűjtött és kitünőn alkalmas növényekből készítve, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légző-szerek könnyebb hurutos ingerneinél, görcsös, ideges, fullasztó köhögés rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurutnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadáseinél; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségekben, ugyszintén gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-cukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag thea 25 kr.; 1 doboz cukorka 35 kr.
E czikkek megrendelhetők magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerárban, király-utca 7. sz., Thalmyer A. és társánál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (1-3)

Mindennemű takaró-papiros (Makulatur)

kapható Pesten, egyetem-utca 4. sz. alatt.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSAG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1872. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész évre (január—december) 10 ft. — kr.
Félévre (január—június) 5 „ — „

Csupán Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) 6 ft. — kr.
Félévre (január—június) 3 „ — „

Csupán Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) 5 ft. — kr.
Félévre (január—június) 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legelőszörűben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy 5 kros bélyeg kívánatik.

Uj kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő” című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 ft. helyett 4 ft-ért, félévre 3 ft. helyett 2 ft-ért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala. (Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(2-3)

Árleszállítás

az

állatokat szállító vasuti kocsik tisztításánál.

Ervényes 1872. jan. 15-től.

Az alább említett vasut-vonalakon 1872. évi január 15-től a kocsiszítási díjak a hatóság által elrendelt állatkocsik fertőtlenítésénél az állat-szállítás előmozdítása czéljából leszállítatnak s a következő díjak fognak szedetni:

- 1) Egy 8 kerekű kocsinál, tekintet nélkül arra, vajjon nagy szarvasmarhát vagy bornyukat szállít-e s tekintet nélkül a szállítás távolságára 4 ft. o. p.
2) Egy 4 kerekű kocsinál ugyanazon föltételek alatt 3 ft. o. p.
3) Négy darab vagy kevesebb nagy szarvasmarha vagy 10 darab vagy kevesebb bornyunk egy 8 vagy 4 kerekű kocsi alá való áthelyezéséért 2 ft. o. p.
Ellenben szopós bornyukért, melyek az anyatehénnel szállítatnak, tisztítási díj nem fizetetik.

Az osztrák-magyar vasutak igazgatósága.

1227 (1)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-dik szám alatt) megjelent és minden híteles könyvkereskedőnél kapható:

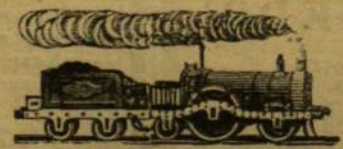
Loskay Békény.

A nemzeti irodalom és műveltség története.

A legrégebb időtől a mohácsi vészig.

Második kiadás. — (8-rét, VIII., 238 lap) Füze 1 ft.

A javak jelzete.

A mindig szaporodó helyi- és összeköttetési-jóság-forgalomnál, az üzlet tologása alkalmával és mivel a továbbszállításra feladott tárgyak (Coll) gyakran egyenlő jelzettel bírnak, fölcsérélések és téves felrakások minden figyelem mellett nem voltak tökéletesen elháríthatók.

Ezen bajon csak úgy lehet eredményteljesen segíteni, ha a szállítók minden az elküldéso szánt javakat és tárgyakat a rendeltetési helyelyel (— helyeknél, a melyek nem a vasut mellett léteznek a vasuti állomás-sal a honnan a tova szállítás történjék —) világosan jelezik.

Az osztrák magyar vasuti igazgatóságok ajánlják tehát a t. cz. szállítóknak: jövőben minden szállításra szánt javakat és tárgyakat a rendelési helyelyel világosan és alkalmas módon jelezni.

Az osztrák-magyar vasutak igazgatósága.

1226 (1)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Pest, januárius 28-án 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígátásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígátásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígátás után 30 krajczár.

Stoczek József.

Midőn azon férfiu arczképét mutatjuk be, kit a magyar természettudományi társulat közelebbi közgyűlésén legutoljára láttunk az elnöki széken: azt hiszszük, nemcsak az érdemet méltán megillető tisztelet adóját rójuk le egyik polgártársunk iránt, hanem a valódi polgári erényre is példát mutatunk az uj nemzedék előtt. Mindkettő egyaránt önmagunk iránti kötelességünk. Stoczek József született Szabadkán 1819-ben.

Ha van valami nehéz egy élő férfi ismeretetésében, úgy épen Stoczek Józsefet illetőleg mindenesetre kétszerte nehéz ez. Ismernie komoly, sőt mondhatni haragos arczot, ismernie ez arczon tükröző kedély egyik fővonását — a valódi szerénységet, mely a dicséret legkisebb jelére haragos villámokat lövel az ugy vélt hizelgőre, — és mégis megpróbálni, szólan működéséről, — ez egy kissé merész vállalat.

Az a haragos ember is volt egyszer gyermek. Ott játszott talán egykor ő is a többiekkel előbb a szabadkai, majd a pécsi főgymnázium padjain, — mignem a serdülő ifjut a magy. tudományos egyetemhez kapcsoló mérnöki intézetre hozták magasabb és nemesebb vágyai. A kitünő sikerrel végzett tanfolyam után egy ideig ugyanez intézetben Peczelt tanár oldala mellett lett assistens, majd 1847-ben a csak imént föllállított kir. József-ipartanodába lett a természettan rendes tanárává meghíva. Ezen állásában maradt 1869-ig, a midőn a „m. kir. József-műegyetem” cím alatt 1857-ben már egyetemi rangra emelt ipartanodában újra a magyar nyelv tététvénkötelezett tannyelvű, az előbbi igazgató Mayer Lambert nyugdíjaztatott, s polytechnikumunk első magyar igazgatójává Stoczek József nevezetett ki.

Az épen legjavában levő életerős férfi teljes erélyével ragadta meg a vezetésére bizott intézet kormányát. Mint magyar

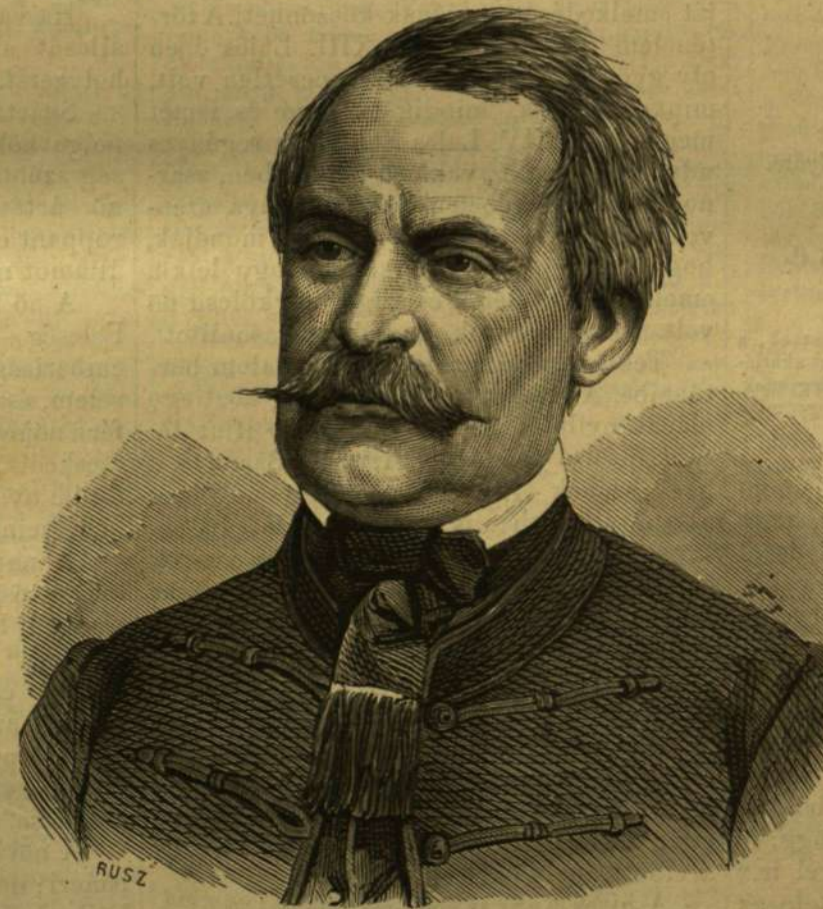
teljes mértékben föl bírván fogni az egyetlen magyar műegyetem fontosságát hazánkra, ipari s általában anyagi fejlődésünkre, egész lélekkel e fiatal intézet minél tökéletesebb szervezésén csüggett; az ő igazgatásának idejére esnek mind azon nagy és tüdős reformok, melyek e szerény kezdetű intézetet, az előbb csak névleges műegyetemet valóban műegyetemmé tették. Údvyó működésének hangos elismerése volt az, midőn legközelebb 1871-ben a közoktatási miniszterium életbe léptetvén a műegyetem önkormányzatát, a műegyetem

seül a m. tud. akadémia 1858-ban levelező, majd 1860-ban már rendes tagjává választotta. 1869-ben pedig az akadémia új szervezésekor a matematikai és természettudományi szakosztály elnökévé választatott.

Másfelől a kir. magyar természettudományi társulat is igénybe vette a sokféle elfoglalt férfi tapintatos vezetését. 1864-ben az elhunyt Bugát Pál helyére Stoczek választatott a társulat elnökévé, s azóta hét éven keresztül, a legközelebbi közgyűlésen történt lemondásáig, az ő vezetése alatt indult a társulat azon szép korszak felé, melynek első hajnalodása az 1867/8-as évre esik.

Nevéhez tehát, mint látjuk, mindenütt jó emlékek vannak csatolva.

E köztevékenységnek azonban, fájdalom, egy nem kevésbé becses tulajdonság esett áldozatul. A már jókor, tanárságát korábban megkezdett tudományos működést és kutatásokat, melyeket a tanársága néhány éve alatt oly hévvel és eredménydúsan folytatott, csakhamar félbeszakiták a lelkiismeretesen vitt igazgatói hivatal teendői. Legelső dolgozata 1845-ben jelent meg, midőn ily czim alatt: „A kis katoprikai kathetometer,” főnökének, Peczelt tanárnak egy értekezését fordította le magyarra. Majd később tanárrá lett kinevezetése után több becses önálló dolgozat jelent meg tőle a Poggendorff-féle német physikai folyóiratban, melyek Berlinben és Londonban nem kevés föltünést okoztak. Különösen az 50-es évek második felében egyik fontos értekezése a másikat követte, melyek részint a természettudományi társulatban, részint

STOCZEK JÓZSEF.

a m. tud. akadémiában adattak elő. Nagy kár, hogy közülük kivált a „fém-légsúlymérő” és „a lakok szellőztetésére” vonatkozó vizsgálatai idegen nyelven is meg nem jelentek, mivel előmozdították volna a tudomány gyorsabb fejlődését, míg így